

"PROLETAREC"
JE DELAVSKI
LIST ZA
misleče čitatelje.

PROLETAREC

OFFICIAL ORGAN JUGOSLAV FEDERATION. S. P. GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE

ST. — NO. 1269.

Entered as second-class matter December 6, 1897, at the post office at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3d, 1879.

CHICAGO, ILL., 7. JANUAR, (JANUARY 7,) 1932.

Published weekly at

3630 W. 26th St.

DRUGI
NAJSTAREJŠI
jugoslovanski
socialistični list.

LETO—VOL. XXVII.

KLIC DELAVSTVU V AKCIJO ZA SPREMENBO RAZMER

SAMO ENA SIGURNA POT
JE IZ KAOSA IN MIZERIJE

VLADA SE BRIGA EDINO
ZA PRIVATNE INTERESE

Vstopili smo v leto 1932, ki se razlikuje od pričetka prošlega leta le v tem, da je mizerija med ljudstvom večja in gospodarski kaos ogromnejši. Obljube o povračajoči se "prosperiteti", ki jih je kapitalistični tisk zaeno z vladnimi faktorji prvo leto "depresije" tako trdrovratno ponavljaj, so ponehale. Prosperitete torej tudi letos ne bo. Obeta pa se nam še več brezposelnosti, še nižje plače, večji davki, več priganjaštva in več nesigurnosti.

Revno ljudstvo najbolj prizadeto

Tisoč bank je propadlo, kar je udarilo največ male ljudi. Nešteto vlagateljev, ki so imeli v njih vse, kar so si pritrigli tekom let garanja in hranjenja za "deževne dni", živi zdaj v bedi, medtem ko se kopijo prevarantski bankirji, špekulantje in druge pijavke, ki so izsesale ljudske dolarje, v izobilju. Vlada pa se ne gane. Preiskave tu in tam vodijo graftarski politiki, ki se po nekaj tednih tiho končajo. Kar je v propadlih bankah in drugih bankrotih podjetjih imovine ostalo, jo prodajo med seboj po nizkih cenah.

Apeli na vlado, da naj kaj stori v pomoč nezaposlenim, ne dobe odziva. Predsednik Hoover vztraja pri svojem nazoru, da je podpiranje bednih stvar delavcev samih —to je, stvar dobredelnosti. Vendar pa federalna vlada ni proti pomoći—ako se gre za multimilijonarje. Pripravljena je potrošiti stotine milijonov v pomoč VELIKIM bankam, pripravljena nuditi ogromne kredite železnicam v interesu bogatašev, pripravljena je financirati velike zemljiške kompanije ter njihove špekulacije, je za podpiranje truštov, nikakor pa ne za "dolo" delavcem, četudi so že leto in več brez zaslужka ter brez sredstev. Kar so imeli prihrankov, so pošli, ali pa so jih že prej vzeli v neštetičnih slučajih agenete, ki so prodajali delnice, lote in slično, s čemur so svoje žrtve varali, da je to edini način do sigurnih dobičkov in "prosperitete".

Pomanjkanje ob kupih izobilja

Že skoro ves denar malih ljudi se je iztekel v velike blagajne. Ali nekaj tudi med bogataši na vrhu ni prav. Profiti so se zmanjšali. Na pomoč kličejo vlado, in vlada bo obdavčila revnejše plasti, da bo pomagala velikim korporacijam in s tem bogatim slojem.

Predsednik Hoover je v svoji poslanici kongresu dejal med drugim, da je ta dežela vzliz ob svetovni depresiji povečala svoja bogastva in svoje produktivne možnosti. To je resnica. In ker so njena bogastva res večja, ker ima vsega VEČ KOT DOVOLJ, je toliko večji zločin, da prepušča umiranju od glada milijone brezposelnih, njihovih žen in otrok!

To stanje pod vlado kakršna je ne prestane. Možnosti so, da bo prej ali slej omiljeno toda omoučne "prosperitete" ne bo nazaj. Delavstvo ne bo moglo prenašati gorja brezposelnosti, in zaposleni ne bodo vedno pri volji garati za plačo, ki ne zadošča niti za preživljvanje. Ako pa se hočejo delavci te more otresti, ako si hočejo razmere res izboljšati SEBI V PRID, morajo tudi storiti potrebne korake, da si ugradijo pot v osvobojenje.

Delavci, dolžnost vas kliče

Svet je v gigantskem presnavljanju, v silnem boju, in v krizi kapitalizma. EDINO rešitev nudi socializem. Delavci, ne stojte več brezbrinjno ali jamrajoč ob strani, nego vstopite v bojne vrste! Pristopite v klube Jugoslovanske socialistične zveze, katera je del ameriške socialistične stranke in mednarodnega delavskega gibanja. VAŠE knosti in ljubezen do otrok ter njihove bodočnosti vam pojasi, kje je VAŠE mesto. Ne poslušajte več zavajalcev, nego postanite sodrug in človek—zidar v gradnji nove družbe!

TUDI POŽARI SO ZNAK SLABIH ČASOV

Na sliki je delavnica Pensylvanija železnice v Altoni, Pa., v kateri je bilo zaposljeno do poldrug tisoč delavcev. O božičnih praznikih, ko je začasno prenehala z obratom, se je v nji dogodil požar, kateri jo je popolnoma uničil. Škoda cenijo na par milijonov dolarjev. To zimo se požari dogajajo zelo pogosto. Najstevilnejši so v malih delavnicih in trgovinah, ki so pred bankrotom. Zavarovalnice v sledi tega vsak slučaj natancno preiskujejo in če le mogoče, se ogrejo izplači u zavarovalnino.

OGROMNE IZGUBE NEZAPOSLJENIH V LUČI ŠTEVILK

Nad sedem milijonov delavcev brez zasluka in šest milijonov le deloma zaposlenih.

Brezposelni delavci so v letu 1931 izgubili na plačah okrog dva tisoč milijonov dolarjev in ameriški trg je bil za toliko svoto manjši. Te številke pojasnijo, čemu je milijone gladnih v zakaj propadajo tudi trgovine, posebno mali trgovci.

Brezposelni potrebujejo nujno take pomoči, ki bi izdala več kakor sedanja borna milostina. Stotisoči delavcev v kempah in malih mestih pa niti milostine niso deležni. Ta dejstva je navajal pred senatno komisijo zastopnik A. F. of L. in urigral poslanca, da naj kaj store v odpomoč. Naglašal je, da bo beda čezdaj večja, ker se ljudstvo gmotno bolj in bolj izčrpava.

Brazilsko delavstvo pristopilo v internacionalo

Brazilski delavski kongres, ki združuje 89 delavskih organizacij in posluje kot brazilsko delavsko stranko, je prijavil svoje pridruženje delavski socialistični internacionali, brazilske delavsko strokovne organizacije pa so se istočasno združile z mednarodno federacijo strokovnih unij, ki je socialistično usmerjena strokovna internacionala.

Konferenca illinoiskih socialistov

Člani socialistične stranke v Illinoisu bodo imeli v nedeljo 17. januarja konferenco v strankinem državnem uradu na 3036 W. Roosevelt Rd., Chicago. Prične se ob 10. dopoldne. Clarence Senior bo govoril o agendri strankine konvencije, ki bo meseca aprila v Milwaukeeju, Ben Larks o socialističnih aktivnostih v Illinoisu, in Adolph Dreifuss o načrtih za bodočo volilno kampanjo.

NAGLO NARAŠČANJE VLOG V DRŽAVNI ALI POŠTNI HRANILNICI

Poštna hranilnica je edina demarna ustanova v tej deželi, ki je v teku prošloga leta res napredovala. Ljudstvo zaupa le še državi. Poštna hranilnica plača samo 2% obresti. Ljudje imajo pri vlaganju v poštno hranilnico veliko več sitnosti kakor v privatnih bankah. Tudi odtisk pravot se zahteva, da se prepreči izplačitev napačni osebi. A radi varnosti so vlagatelji pripravljeni storiti vse in vzet manjše obresti. Za primera navajamo: Čikaški oddelek poštno hranilnice je imel pred letom 5 milijonov dol. vlog. Ob koncu decembra jih je imel nad 33 milijonov. Zakon, ki se nanaša na poštno hranilnico, ima določbe, ki so v prid privatnih bank. Zraven tega vloga poštna hranilnica denar v privatne banke. Kadar pride v Washington ljudski zastopniki, bodo ves bančni sistem socializirali. Ako bi bile banke državne že zdaj, bi vlagatelji ne izgubili prihrankov.

Nove postojanke S. P. v West Virginiji

V West Virginiji sta na delu za soc. stranko prostovoljnega organizatorja Amicus Most in Murray Baron, ki sta s sodelovanjem somišljenikov ustanovila postojanke v mestih Charleston, Fairmont, Star City in več drugih krajih.

Nepošten uradnik

Stephen Weber, bivši blagajnik Home Loan and Savings asociacije v Fort Wayne, Ind., je svojemu hranilnemu in posojilnemu društvu, ki posluje pod gornjim imenom, poveril \$210,000. Sodišče mu je prisodilo od 5 do 50 let zaporne kazni.

VSE DRUGAČE BI BILO.

Ako bi se delavci tako radi odzvali pozivu v svojo organizacijo kakor se kapitalisti v svojo, bi bilo te krize.

NERED V FINANCIH.
POVRAČEVANJE DAVKOV KORPORACIJAM

V finančnem položaju dežele je velik nered. Mnogo mest in okrajev se težko otepa nevarnosti bankrotiranja, ki jim grozi z vsakim dnem. Južnoameriške republike, posamezne občine in privatne korporacije v južni in centralni Ameriki bi morale do konca decembra povrniti ameriškim upnikom \$850,000,000 na bondih, kar pa se ni zgodilo in so vsled tega zapadli. Večinoma so izgubljeni. Se veliko več bondov v obliki posojil evropskim in drugim zunanjim korporacijam ter vladam poteče to leto, a le malo bo vrnilih.

Deficit ameriške vlade je ogromen. Namesto, da bi si pomagala z obdavčenjem bogatih, se pripravlja obremeniti le revnejše sloje.

Tudi obljuba, da bo posebna korporacija z vladno pomočjo ustavila propadanje bank, se ni izpolnila. Decembra jih je prenehalo s poslovanjem precejšnje število, med njimi ene, ki imajo po več milijonov obličaj s svojim vlagateljem. Ne inženir Hoover, ne finančni tajnik Mellon in ne demokratska večina v poslanski zbornicni ter republikanska stranka nimajo nikakoga konstruktivnega načrta za vsaj delno omiljenje krize.

Zbor židovske federacije

SOC. STRANKE

Koncem prošlega leta se je vrnila v New Yorku konvencija židovske socialistične federacije, katere se je udeležilo 96 delegatov, zastopajoč 41 postojank verbanda ali židovske sociuze, okrog 100 delegatov pa so poslala društva organizacije Workmen's Circle, unije židovskih delavcev, židovskih delavskih listov in raznih delavskih podpornih društva.

Kdo ima bogastva

Neki demokratični poslanec je izračunal, da ako hoče vladavina \$20,000,000 več dohodnickega davka, bi moral dodatno obdavčiti 3 milijone malih posestnikov, da bi dobila omenjeno vsoto. Ako pa bi poročno po dohodkih toliko bolj obdavčila bogatine, bi ji teh 20 milijonov višjega davka plačalo le 67 oseb, kateri so glavni gospodarji bogastev v Zd. državah.

Nesreča in škoda v papeževi knjižnici

Dne 23. dec. se je udrl strop vaticanske knjižnice, ki jo vi it. in na tej sliki. Zgrajena je bila leta 1588. Vsebuje dragocene rokopise in cromome knjige, izmed katerih je bilo v ruševinah veliko uničenih. Pet ljudi je izgubilo življenje v nezgodbi. Sumljiva razsoka v zidu se je pokazala že prej v opozorila na nevarnost. Poslani so bili delavci, da izvrše popravila; medtem pa se je obok zrušil in vse poslopje zelo poškodoval. Poročali so, da je bil papež nedolgo prej v tej knjižnici. Božja prevridnost ga je očeta. Čemu naj bi si izbrala za žrtve delavcev in niže duhovnike, ni pojasnjeno. Papež je imel sanje na zadušnico.

Glasovi iz Našega Gibanja

Važno za tajnike klubov JSZ

Tajniki klubov naj pri razpolaganju s članski znamkami upoštevajo sledeče: Kdor izmed tajnikov nima dovolj znak z letnico 1931, katere potrebujemo za one, ki še niso poravnali članarine za vse mesece prešlega leta, naj jih načrtoše še toliko, kolikor jih rabijo. Za mesece v tem letu pa morajo imeti znamke z letnico 1932. Tajniki, katerim so članske znamke prešla leta ostale, naj jih vrnejo tajništvu JSZ. Tajniki, katerim so članske znamke prešla leta ostale, naj jih vrnejo tajništvu JSZ.

Tajništvo JSZ

Z naše agitacije v Clevelandu

Poroča ANTON VIČIĆ.

Kot je bilo v listu že poročeno, je bil dne 23. dec. obnovljen klub št. 6 v West Parku, kjer je precejšnja slovenska naselbina. West Park je del Clevelandca. JSZ ima v Clevelandu zdaj štiri klube, namreč št. 27 na St. Clairju, ki je po številu članov zdaj največji v JSZ, klub št. 49 v Collinwoodu, št. 6 v West Parku in št. 28 v Newburghu.

Na agitaciji v West Parku sta mi bila med drugimi na uslužbo sodruga A. Jankovich in Vincencem Solničem. Slednji je nam dal na razpolago svojo karo. Od kar je klub v West Parku prenehal, so naši zavedeni delavci aktivnosti v delavskem smislu zelo pogrešali. Eni so želeli klub obnoviti že prej, a je vladala bojazen, da ga bo zadevala enaka usoda kakor prvič, če sploh pride do obnovitve. Z agitacijo omenjenih, da je s. Louis Zorkota, ki je tajnik ohijske Konference, s. Bizjaka, Slabeta in drugih v West Parku, pa se je posrečilo, da smo dobili obljubo od 18 oseb priti na sestanek za obnovitev kluba. Vsi niso prišli, ker se je vršil v nepriskladnem času, namreč dva dni pred božičem, toda bilo jih je dovolj za ponovno ozivljitev organizacije, ki bo pod vodstvom tajnika Math Bizjaka nedvomno dobro napredovala. Z njim bo sodelovali prejšnji tajnik P. Slabe, sodrugi od kluba št. 27 in pa seveda vsi člani in članice kluba št. 6. Začasno bo klub obdržaval seje pri s. Bizjaku, a ima namen preseliti se v Jugoslovanski delavski dom na West Parku. Priporočljivo je, da ima od časa kačko priredož z manjšim sporedom in govor, da bo imela tudi agitacijski značaj. V kolikor bo klub potreboval sodelovanja od zunaj, ga mu drugi klubi v Clevelandu in njihovi klubi gotovo ne bodo odrekli.

Klub št. 27 se je na svoji redni seji decembra izjavil za Cleveland, kjer sedet bodočega žobra JSZ. V prilog Clevelandu govorji dejstvo, da je tu res velika slovenska naselbina in s spremno aranžiralo bilo zbor v njej večne agitacijske vrednosti. Ali tudi Milwaukee lahko rabi sičen argument poteg onih, katere je navadel župan Hoan. Bodisi, da se zbor vrši v Clevelandu, Milwaukee ali v Canonsburgu, naša dolžnost znavaču, da tem "komunistom"

je, da se nanj pripravimo. Vsak klub naj ima na IX. rednem zboru svojega zastopnika, dalje vsa naša kulturna in podpora društva Prosvetne matice. Klubi, ki nimajo zadostne blagajne, naj aranžirajo zabave, da jih dobe. Naš prihodnji zbor naj bo največja manifestacija delavske misli med ameriškimi Slovenci in drugimi Jugosloveni!

Kje naj se vrši prihodnji zbor JSZ?

Detroit, Mich. — Zdaj je v klubih JSZ glasovanje, dali naj bo deveti redni zbor JSZ. 28.-30. maja v Milwaukeju, Clevelandu ali Cannonsburgu. Ta tri mesta je nominiral osmi zbor JSZ pred dvema letoma v Detroitu.

Klubi v vseh treh mestih so izjavili v svojem vabilu, da bo delegacija med njimi dobrodošla. S tem so pokazali, da se ne strašijo dela, ki je v zvezi z lokalnimi pripravami za zbor. Kjerkoli se bo delegacija sešla, gotovo bodo člani in članice JSZ, dotičnega kraja sodelovali, da bo zbor tudi z ozirom na agitacijo v naselbini čim bolj uspešen.

V Proletarju z dne 24. dec. citam vabilo socialističnega župana s. D. W. Hoana, kateri želi, da bi se naš zbor vršil v Milwaukee. Navaja dobre razloge. Milwaukee je edino večje, mesto v Zed. državah, ki ima socialistično upravo in je tako socialistično reprezentacijo v občinskem svetu, dasi ne večine. Milwaukee je edino veliko mesto, ki redno plačuje obligacije, vrhu tega pa ima štiri milijone prebitka v blagajni. Tudi reakcionarni listi natajajo to dejstvo in hvalijo vzorno upravo, le redkokdaj pa priznajo, da gre zasluga socialističnih strank.

Res je, da je Milwaukee za sodruge v Penni in v Ohio precej oddaljeno, in s tega oziroma bilo umestno obdržavati zbor v njihovem okrožju. Imajo aktívne klube, mnogo članov in Proletareci je med njimi tako razširjen. Vendar pa je po mojem mnenju Milwaukee za naš prihodnji zbor najbolj priporočljivo in zato svetujem članstvo, da glasajo za dejstvo, da bo v blagajni. Tudi reakcionarni listi natajajo to dejstvo in hvalijo vzorno upravo, le redkokdaj pa priznajo, da gre zasluga socialističnih strank.

Res je, da je Milwaukee za sodruge v Penni in v Ohio precej oddaljeno, in s tega oziroma bilo umestno obdržavati zbor v njihovem okrožju. Imajo aktívne klube, mnogo članov in Proletareci je med njimi tako razširjen.

Vendar pa je po mojem mnenju Milwaukee za naš prihodnji zbor najbolj priporočljivo in zato svetujem članstvo, da glasajo za dejstvo, da bo v blagajni. Tudi reakcionarni listi natajajo to dejstvo in hvalijo vzorno upravo, le redkokdaj pa priznajo, da gre zasluga socialističnih strank.

To je trditev, katero širijo med delavci provokaterji ter zavedeni ljudje. Provokatorjev je mnogo med komunisti od vsega začetka. So na vodilnih mestih, toda v službi države ali pa kapitalističnih družb. Poslednji splošno znan dokaz je bil John Leopold, oficir v Royal Canadian Mountain Police, ki je izvrševal dve službi: to je, bil je komunist pod enim imenom in v policijski službi države pod drugim. V kom. stranki je pristopil leta 1921. Pridobil je zaupanje in bil izvoljen v odgovorne urade. Leta 1924 je bil poslan kot komunistični delegat v Rusijo.

Ruski in kanadski delavci so mu plačali stroške. Ko je dobil vse zaželjene informacije, je svojo logo razkril, začel pričati proti svojim bivšim so-drugom in na podlagi njegovih izpovedi je vladu uvelia preganjanje nad zapeljanimi žrtvami. Raketerji v nemškem komunističnem gibanju imajo zaslugo za porast fašizma, katerega ne bi bilo v tej meri, če bi delali skupno s socialisti.

Velikokrat citam napade komunistov na župana Hoana in kako zgago so delali milwaukeeški komunisti županu in drugim socialističnim uradnikom, zato da bi jih s svojimi provocacijami diskreditirali. Ni se jim posrečilo, pač pa so oblasti sebe. Jasno je vsakemu po-

Uspine v premogovniku blizu Readiga, Pa., tisoč čevljev globoko, so zaprle izhod štirim premogarjem in malim, katero kličejo "Jack". Neprostovoljno zbarikadirani rudarji in njihovi rešitelji so v nekaj urah nepravili ozek izhod, skozi katerega so se oteli jetništvo, mulo pa so prepustili usodi. Uprava pa je dolčila, da naj se reši tudi njo. Vzelo je štiri dni dela, predno so jo dobili v n. Hraho so ji nosili skozi omenjeni mali pre-dor. Ko so jo pripeljali na površje, je izražala veselje v svojem "jeziku". Na sliki je mula "Jack" in njeni rešitelji. Stara je 14 let in v majni dela 8 let.

ni za konstruktivno delo. V gospodarstvu so nezmožni. Ako bi oni imeli milwaukeeško upravo, bi bilo mesto prav tako zadolženo in brez kredita, kakor je Chicago. Komunisti uče svoje člane, kako naj razbijajo shode drugih delavskih skupin, kako se je treba pretepiti s policijo in kako se lahko izrabljajo socialistične priredbe in socialistični sentiment med ameriškim delavstvom za komunistična raketarstva. Ako bi imeli Sovjet. Rusija na krmilu raketirje kakršni vodijo kom. stranko v tej deželi, bi Rusi že davno pomrli od lakote, ker znajo tukajšnji le demagograti in kolektati pod tisočerimi pretezami, a za praktično delo niso sposobni. Pa se še dobri človek, ki izrablja "Prosveto" za trditev, da je socialistična stranka v sovražna Rusija.

Na socialističnih zborih se delavstvo uči, na komunističnih jih hujskajo in zavajajo. Ker je tudi mnogo jugoslovenskih delavcev zbeganih s komunističnimi frazami, je potrebno, da bo udeležba na prihodnjem zboru čim večja in da bo čim bolj aranžiran. Le kot tak bo uspešen in pomagal razširiti socialistične priredbe in počati socialistično stranko.

Frank Smerdu.

Odbori klubov JSZ

Johnstown, Pa. — V odboru klubu št. 5 so bili za to leto izvoljeni, Frank Podboy tajnik-blagajnik; Mary Zabreč zapisnikarica. Organizatorji in zapisnikarica; Steve Chuk in Matt Tušek organizatorja. Nadzorni odbor: Frances Bergant in Agnes Chuk. — P.

Na socialističnih zborih se delavstvo uči, na komunističnih jih hujskajo in zavajajo. Ker je tudi mnogo jugoslovenskih delavcev zbeganih s komunističnimi frazami, je potrebno, da bo udeležba na prihodnjem zboru čim večja in da bo čim bolj aranžiran. Le kot tak bo uspešen in pomagal razširiti socialistične priredbe in počati socialistično stranko.

Frank Smerdu.

Cleveland, O. — Novo leto je tukaj, ali njegov prihod je bil prav tako žalosten kakor odhod starega leta. Brezposelnih vidiš v tem letu po ulicah toliko kakor v prejšnjem, in delo iščijo prav tako zmanj kakor v minulem decembру.

Ta ali ona tovarna dobri večje naročilo, mnoge pa obratujejo zdržema na podlagi malih zahtev. A vse to ne izda mnogo, ker so stroji čezdalje bolj izboljševani in izvrši mnogo več dela kakor pa so ga preje stoteri delavci v istem času. Kompanije beležijo v splošnem tudi v teh časih dobike in ter naslednji, tedne bodo izplačale okrog milijardo dolarjev dividend.

Za delavce ni dividend, dasi bi jih silne potrebovali. Ker pa se družba zanje ne briga, se bodo morali zganiti in si pravice sami izvajevati. Svoje organizacije morajo pretvoriti v bojevne skupine za delavške pravice. Od države morajo izsiliti brezposelnost zavarovalnino in starostno pokojnino.

Prijatelj Nemec, ki prihaja iz Bremena in je bil tam lani na obisku, mi je pravil, da v Nemčiji ne opaziš bede med brezposelnimi kakor tukaj, ker dobišo tam zavarovalnino in so deležni od države, občine ali province tudi drugih ugodnosti, kakršne so ameriškemu delavstvu nedostopne. Kar ima delavstvo tam, je doseglo skozi dolgo dobo bojev s pomočjo socialistične stranke in unije. Tuji delavstvo v Zed. državah bo moralo po enaki poti, ako noče v popolno propast. Zgradiši si bo moralno družbo, v kateri se bo produciralo za potrebo ljudstva, ne za profit posameznikov. Kapitalizem je bolan, njegov sistem razpadajo in se lahko v kritičnem momenu truši, kakor se je zrušil strohni ruski carizem. Kakor delavstvo tam, mora biti tudi delavstvo drugih dežel pripravljeno na prevzem vlade v odločilinem momentu. V ta namen se mora organizirati. Socialistična stranka odgovarja nalogi ter ga vabi v svoje vrste.

West Allis, Wis. — Klub št. 180 ima sledeče uradnike: Mary Musich, tajnica-blagajnica; Leo Mlinar zapisnikar; John Gole organizator. Klubove se je že vrše vsako četrtek nedeljo v mesecu ob 2. pop. v Kraljevi dvorani.

Dosedanji tajnik kluba je bil Anton Demshar, ki obljublja, da bo sodeloval v klubu tudi v bodočem kolikor največ mogoče.

Za zastopnika "Proletarca" v West Allisu je izvoljen s. Fr. Matkovič. Rojaki, pojrite mu na roko pri agitaciji!

Naš klub se je izrekel v prid Milwaukeeja za sedež bodočega zbornika JSZ.

Veselico, katero smo namevali imeti 6. feb., smo preložili na 20. feb. z ozira do društva "Venera", katero ima svojo zaboravo na prvo omenjeni datum.

Poročevalec.

Sheboygan, Wis. — V odboru klubu št. 235 so: Frances Skrubce, tajnica-blagajnica; Frank Nagode in Josephine Chuck organizatorja. V nadzornem odboru sta Chas. Chuck in Fr. Stih. Zapisnikarja izvolijo na prihodnji seji. — P.

Lisbon, O. — Klub št. 9 ima sledeči odbor: Jacob Bergant tajnik-blagajnik; Agnes Chuk

pravnosti" začeli oznanjevati evangelijs, naj bi se Slovenci o-prijeli velike, močne stranke, ako hočejo kdaj kaj doseči. Slično oznanjuje zdaj pristaš čiščaškega konzula, med njimi Fr. Vidmar, ki v dopisu v "E." priporoča, da naj se naši ljudje organizirajo v Jugoslovenski centralni organizaciji. Vodilni republikanci so takrat delali obljube in naši v metropoli so jim verjeli. Vidmarju pa obljubila Andrej Kobal, kako se prišel do javne službe s pomočjo "centralne" organizacije. In tudi Vidmar verjame. Menda misli, da bo on poslovodja v posredovalnic, kjer se bodo delile službe za nagrade Jugoslovanom. Pa je v zmoti, ali pa na menoma zavaja. Republikanci in demokrati te priznajo pri oddanju službe edino, če zanje dobiš zadost glasov. Torej mora biti republikan ali demokrat, ne pa Jugosloven, Nemec, Čeh itd. Nenavščajo na narodnost, nego če si dober agitator za kapitalistične interese in če lahko v povrati za službo pridobi stranki glasove.

* * *

Obljube in fraze so svojstvo kapitalistične politike.

Pred seboj imam izrezek iz lista Washington Herald, priobčen 29. oktobra 1928, torej malo pred volitvami, ki so poslate Hooverju na krmilo dežele. Naslov članka je "Piška za vsako ponev". Članek pravi:

"Republikanska stranka ni stranka ubožcev. Republikanska prosperiteta je izbrisala to poniževalno besedo iz političnega slovarja... Pod carinsko protekcijo in nižjimi davkov je bilo prva maškaradna veselica soci. stranke čiščaškega okrožja.

Prosto v avtorija ne razrinejo tako liberalno.

VOJNA V MANDŽURIJI

Zdaj ni več treba dokazov, da je ſla Japonska v Mandžurijo samo radi tega, da si jo oſvoji in izrabila njene prirodne zaklade za svojo kapitalistično-imperialistično ekspansijo. Vsa mirovna prizadevanja lige narodov ter onih držav, ki so podpisale Kelloggov pakt so bila neodločna in neiskrena. Na sliki je viak japonskih vojakov v Mandžuriji, ki mečejo kočke hrane izstrelanim Kitajcem.

Ljudje se urijo v oliku. Povod je: Gospod, gospa, klanjam se, prosim, točno. Ido. Jaz pa prihajam iz ameriških kemp, kjer nismo brali knjig o etike, niti se učili slovanske vladnosti. "Sem pač zabit, kaj hočem," sem si včasi mislil. Ženi svojega brata sem rekel "tastara", kakor pravim svoji. Bržkon, res ni lepa navada. Moja ni jezna, a bratova žena mi pravi: "Prosim, 'tastara' me ne smeš več klicati".

Prišel sem v pomenek s trgovcem, ki je drugi najbogatejši človek na Jesenicah. "Kmalu bomo šli v nebesa", je med drugim dejal. Jaz: "Ti imas nebesa že na zemljini, kaj bi si jih še tam zelel?"

En dan sem šel v gore, kjer sem pred leti služil za pastirja. Doč, sem tja zvečer. Niso me poznali. Starejši so pomrli, otroci dorasli v gospodarstvo, ali pa služijo. Domenili smo se. Postregli so mi z domaćim žganjem. V Jugoslaviji ga za domačo porabo vsakdo lahko kuha, samo prodati ga ne sme, pa ni treba od njega plačati davka. Po večernji so me vprašali, aki sem kaj videl sosedovega Jakata v Ameriki. Kje živi? Poisčeno naslov. Prečinam in vidim, da je nekje v coloradskih hribih. "Ne, nisem ga videl. Je par dni vožnje od kraja, kjer živim jaz. Vseeno mi naroč: "Ce ga boš kdaj videl, povej mu, naj kaj dolarjev pošlje." Pridel Neža. Poznam jo še, ko je služila za deklo. "Dobiti ga moram, tudi če je drenov," je rekla takrat in semejali so se ter jo toliko bolj poznali. Res se je poročila. Pred 25. leti. Imela je nekaj prihrankov, mu jih dala, in on je odsel v Ameriko. "Prideta kaj skupaj?" me je vprašala Neža. Jaz ga še tukaj nisem poznal. Mi je čisto neznan. Potzila mi je, da ji je v 25. letih pisal dvakrat. Nič ne ve, kje da je. Ze tukaj je rad pil in pognal po grlu vse, kar je zasluzil. Morebiti ima tam kako drugo, je modrovala, pa ji da je denar. Na Nežo pa je seveda pozabil. Da bi ga strela!

Ura leže više v večer. "Bo treba moliti," pravijo, "in spat." Nekdo sname s stene "pafernošter" z jagodami debelejšimi nego lešniki. Poleglo so se ob mizi in začeli žalostno: "... ko je častiti od smrti vstal..." Sledile so še druge molitve, npr. za ranjke starše, za tiste duše, ki še v vicih čepe in za duše ljudi, ki umrejo v gorah in vodah. Nato pa spat. Zjutraj so nas pozdravili fino zabeljeni koruzni zganci. Jaz jih nisem mogel jesti. Je bilo prezgodaj. Poslovim se in odidem. Domov sem vrišel brez podplatov.

(Konec prihodnjih.)

A. Vičič pride mor da na antracit

S. Anton Vičič, ki je potovalni agitator za Proletarca in JSZ, se mudi že dalj časa v Clevelandu in bližnji okolici. Dobil je priljivo novih naročnikov in sodeloval je pri obnovitvi dveh klubov. Možno je, da ga te dni zanese agitacijska pot v Forest City in druge naselbine na antracitu in potem dalje v Little Falls ter med naše farmarje v New Yorku.

New Leader

angleški socialistični tednik.

Izhaja v New Yorku. Naročna \$2 na leto, \$1 na pol leta. Najboljši urejevan angleški socialistični list v Ameriki. Mno go slovenskih delavcev ga čita. Naročite si ga tudi vi. Naročno zanj sprejema "Proletar".

Potovanje v Jugoslavijo in nazaj

Piše JOSEPH ROBICH,
Yukon, Pa.

V New York sem se pripeljal z avtom 24. septembra zjutraj. Vožno karto sem kupil v Sakserjevi banki na francoski črti. Ukrali smo se 26. sept. na parnik France in dospeli v Havre v 6 dneh. Samo trije Slovenci smo bili na ladji, več pa Hrvatov. Bili smo v III. razredu. Eden naših rojakov je šel tja za stalno, dva pa sva imela povratne karte za v "deželo svobode". Na parniku je bilo čisto, postrežba dobra in ljudje prijazni. Na vožnji iz Havra v Pariz so se mnogi takoj preskrbeli z žganjem ter ga na vlaku ponujali drug drugemu. V Parizu smo se prepeljali na drugo postajo, čakali vlaka eno uro in dospeli v 7. urah v Basel. Lepi kraji po Svici. Krasen pogled v jesensko-zimsko naravo. Dne 4. oktobra sem dospel v Beljak.

Se malo, pa smo na Jesenice v Jugoslaviji. Tu je moj rojstni kraj in izstopim, drugi pa so se odpeljali dalje proti Ljubljani ali Zagrebu. Jesenice se so zelo spremene, od kar sem jih zadnjič videl. Tega je že dolgo. Veliko več hiš in nove rastejo dalje iz tal. Poisčem svojega brata, ki ima tu stanovanje. Dela v tovarni na Savi, katera obravlja vsak dan s tremi šitti po 8 ur. Razlagal mi je, da zasluži po 260 dinarjev na teden. To ni niti pet dolarjev ameriške veljave. Dejal je, da eni zaslužijo več, mnogi pa tudi manj. Od zaslužka jim nekaj odvzamejo za zavarovalnine in slično. Starci delavci dobe pokojnino. V Ameriki se zanjo šele bore. Jugoslavija je v času svoje ustanovitve dobila več dobroh socialističnih zakonov, katere so uveljavili socialisti. Eni so še v veljavni.

Opazoval sem življenje delavcev v tej nekdanji "vasi". Imel sem priliko iti na sestanek delavstva, na katerem so razpravljali o svoji kolektivni pogodbi z družbo. Zelo dobro je nastopal Jurij Jeram, vnet agitator in izborni govornik, strojedovja po poklicu. Slo se je radi odpuščanja delavcev. Tisti, ki so organizirani, dobre brezposelnostno zavarovalnino, je tolmačil govornik. Neorganizirani so potem hodili k Jeramu in ga rotili, kako to, da ta in ta dobiva podporo, oni pa ne. "Tisočkrat sem vam že pravil, da morate v organizacijo," jim je tolmačil Jeram.

V Delavskem domu imajo zadržano prodajalno, ki dobro uspeva, in hrnilino ter posojilno društvo. Zadržana prodajalna na Jesenicah postuje že mnogo let. Podružne prodajalne so v Mojstrani, na Dobravi itd.

Tudi v Jugoslaviji je mnogo nezaposlenih, posebno lesni delavci, ker lesna industrija je v zastaju.

Cerkve so tudi povečali, "našo" 16. cevljev na dolžino in 30 širine. Ne vem čemu, ker župnik se je jezik, da prihaja ob nedeljah vanjo prenalo ljudi. V vojnem času so jim pobrali vse zvono in druge kovine, ki jih je rabila avstrijska arsma. Veliko bolj kakor blagoslovi. Zdaj imajo nove zvono, ki jih jim je vflila tovarna na Savi.

Grem v gostilno, katerih je toliko kakor včasi v ameriških mestih salunov: tiče se druga druge. Naročim pol litra vina. Gorenjska natakarica, prijazna in vladna: Kuj, kuj, gospod!

Načrtno je: Gospod, gospa, klanjam se, prosim, točno. Ido. Jaz pa prihajam iz ameriških kemp, kjer nismo brali knjig o etike, niti se učili slovanske vladnosti. "Sem pač zabit, kaj hočem," sem si včasi mislil. Ženi svojega brata sem rekel "tastara", kakor pravim svoji. Bržkon, res ni lepa navada. Moja ni jezna, a bratova žena mi pravi: "Prosim, 'tastara' me ne smeš več klicati".

Prišel sem v pomenek s trgovcem, ki je drugi najbogatejši človek na Jesenicah. "Kmalu bomo šli v nebesa", je med drugim dejal. Jaz: "Ti imas nebesa že na zemljini, kaj bi si jih še tam zelel?"

En dan sem šel v gore, kjer sem pred leti služil za pastirja. Doč, sem tja zvečer. Niso me poznali. Starejši so pomrli, otroci dorasli v gospodarstvo, ali pa služijo. Domenili smo se. Postregli so mi z domaćim žganjem. V Jugoslaviji ga za domačo porabo vsakdo lahko kuha, samo prodati ga ne sme, pa ni treba od njega plačati davka. Po večernji so me vprašali, aki sem kaj videl sosedovega Jakata v Ameriki. Kje živi? Poisčeno naslov. Prečinam in vidim, da je nekje v coloradskih hribih. "Ne, nisem ga videl. Je par dni vožnje od kraja, kjer živim jaz. Vseeno mi naroč: "Ce ga boš kdaj videl, povej mu, naj kaj dolarjev pošlje." Pridel Neža. Poznam jo še, ko je služila za deklo. "Dobiti ga moram, tudi če je drenov," je rekla takrat in semejali so se ter jo toliko bolj poznali. Morebiti ima tam kako drugo, je modrovala, pa ji da je denar. Na Nežo pa je seveda pozabil. Da bi ga strela!

Ura leže više v večer. "Bo treba moliti," pravijo, "in spat." Nekdo sname s stene "pafernošter" z jagodami debelejšimi nego lešniki. Poleglo so se ob mizi in začeli žalostno: "... ko je častiti od smrti vstal..." Sledile so še druge molitve, npr. za ranjke starše, za tiste duše, ki še v vicih čepe in za duše ljudi, ki umrejo v gorah in vodah. Nato pa spat. Zjutraj so nas pozdravili fino zabeljeni koruzni zganci. Jaz jih nisem mogel jesti. Je bilo prezgodaj. Poslovim se in odidem. Domov sem vrišel brez podplatov.

(Konec prihodnjih.)

A. Vičič pride mor da na antracit

S. Anton Vičič, ki je potovalni agitator za Proletarca in JSZ, se mudi že dalj časa v Clevelandu in bližnji okolici. Dobil je priljivo novih naročnikov in sodeloval je pri obnovitvi dveh klubov. Možno je, da ga te dni zanese agitacijska pot v Forest City in druge naselbine na antracitu in potem dalje v Little Falls ter med naše farmarje v New Yorku.

Cerkve so tudi povečali, "našo" 16. cevljev na dolžino in 30 širine. Ne vem čemu, ker župnik se je jezik, da prihaja ob nedeljah vanjo prenalo ljudi. V vojnem času so jim pobrali vse zvono in druge kovine, ki jih je rabila avstrijska arsma. Veliko bolj kakor blagoslovi. Zdaj imajo nove zvono, ki jih jim je vflila tovarna na Savi.

Grem v gostilno, katerih je toliko kakor včasi v ameriških mestih salunov: tiče se druga druge. Naročim pol litra vina. Gorenjska natakarica, prijazna in vladna: Kuj, kuj, gospod!

Načrtno je: Gospod, gospa, klanjam se, prosim, točno. Ido. Jaz pa prihajam iz ameriških kemp, kjer nismo brali knjig o etike, niti se učili slovanske vladnosti. "Sem pač zabit, kaj hočem," sem si včasi mislil. Ženi svojega brata sem rekel "tastara", kakor pravim svoji. Bržkon, res ni lepa navada. Moja ni jezna, a bratova žena mi pravi: "Prosim, 'tastara' me ne smeš več klicati".

Prišel sem v pomenek s trgovcem, ki je drugi najbogatejši človek na Jesenicah. "Kmalu bomo šli v nebesa", je med drugim dejal. Jaz: "Ti imas nebesa že na zemljini, kaj bi si jih še tam zelel?"

En dan sem šel v gore, kjer sem pred leti služil za pastirja. Doč, sem tja zvečer. Niso me poznali. Starejši so pomrli, otroci dorasli v gospodarstvo, ali pa služijo. Domenili smo se. Postregli so mi z domaćim žganjem. V Jugoslaviji ga za domačo porabo vsakdo lahko kuha, samo prodati ga ne sme, pa ni treba od njega plačati davka. Po večernji so me vprašali, aki sem kaj videl sosedovega Jakata v Ameriki. Kje živi? Poisčeno naslov. Prečinam in vidim, da je nekje v coloradskih hribih. "Ne, nisem ga videl. Je par dni vožnje od kraja, kjer živim jaz. Vseeno mi naroč: "Ce ga boš kdaj videl, povej mu, naj kaj dolarjev pošlje." Pridel Neža. Poznam jo še, ko je služila za deklo. "Dobiti ga moram, tudi če je drenov," je rekla takrat in semejali so se ter jo toliko bolj poznali. Morebiti ima tam kako drugo, je modrovala, pa ji da je denar. Na Nežo pa je seveda pozabil. Da bi ga strela!

Ura leže više v večer. "Bo treba moliti," pravijo, "in spat." Nekdo sname s stene "pafernošter" z jagodami debelejšimi nego lešniki. Poleglo so se ob mizi in začeli žalostno: "... ko je častiti od smrti vstal..." Sledile so še druge molitve, npr. za ranjke starše, za tiste duše, ki še v vicih čepe in za duše ljudi, ki umrejo v gorah in vodah. Nato pa spat. Zjutraj so nas pozdravili fino zabeljeni koruzni zganci. Jaz jih nisem mogel jesti. Je bilo prezgodaj. Poslovim se in odidem. Domov sem vrišel brez podplatov.

(Konec prihodnjih.)

A. Vičič pride mor da na antracit

S. Anton Vičič, ki je potovalni agitator za Proletarca in JSZ, se mudi že dalj časa v Clevelandu in bližnji okolici. Dobil je priljivo novih naročnikov in sodeloval je pri obnovitvi dveh klubov. Možno je, da ga te dni zanese agitacijska pot v Forest City in druge naselbine na antracitu in potem dalje v Little Falls ter med naše farmarje v New Yorku.

Cerkve so tudi povečali, "našo" 16. cevljev na dolžino in 30 širine. Ne vem čemu, ker župnik se je jezik, da prihaja ob nedeljah vanjo prenalo ljudi. V vojnem času so jim pobrali vse zvono in druge kovine, ki jih je rabila avstrijska arsma. Veliko bolj kakor blagoslovi. Zdaj imajo nove zvono, ki jih jim je vflila tovarna na Savi.

Grem v gostilno, katerih je toliko kakor včasi v ameriških mestih salunov: tiče se druga druge. Naročim pol litra vina. Gorenjska natakarica, prijazna in vladna: Kuj, kuj, gospod!

Načrtno je: Gospod, gospa, klanjam se, prosim, točno. Ido. Jaz pa prihajam iz ameriških kemp, kjer nismo brali knjig o etike, niti se učili slovanske vladnosti. "Sem pač zabit, kaj hočem," sem si včasi mislil. Ženi svojega brata sem rekel "tastara", kakor pravim svoji. Bržkon, res ni lepa navada. Moja ni jezna, a bratova žena mi pravi: "Prosim, 'tastara' me ne smeš več klicati".

Prišel sem v pomenek s trgovcem, ki je drugi najbogatejši človek na Jesenicah. "Kmalu bomo šli v nebesa", je med drugim dejal. Jaz: "Ti imas nebesa že na zemljini, kaj bi si jih še tam zelel?"

En dan sem šel v gore, kjer sem pred leti služil za pastirja. Doč, sem tja zvečer. Niso me poznali. Starejši so pomrli, otroci dorasli v gospodarstvo, ali pa služijo. Domenili smo se. Postregli so mi z domaćim žganjem. V Jugoslaviji ga za domačo porabo vsakdo lahko kuha, samo prodati ga ne sme, pa ni treba od njega plačati davka. Po večernji so me vprašali, aki sem kaj videl sosedovega Jakata v Ameriki. Kje živi? Poisčeno naslov. Prečinam in vidim, da je nekje v coloradskih hribih. "Ne, nisem ga videl. Je par dni vožnje od kraja, kjer živim jaz. Vseeno mi naroč: "Ce ga boš kdaj videl, povej mu, naj kaj dolarjev pošlje." Pridel Neža. Poznam jo še, ko je služila za deklo. "Dobiti ga moram, tudi če je drenov," je rekla takrat in semejali so se ter jo toliko bolj poznali. Morebiti ima tam kako drugo, je modrovala, pa ji da je denar. Na Nežo pa je seveda pozabil. Da bi ga strela!

Ura leže više v večer. "Bo treba moliti," pravijo, "in spat." Nekdo sname s stene "pafernošter" z jagodami debelejšimi nego lešniki. Poleglo so se ob mizi in začeli žalostno: "... ko je častiti od smrti vstal..." Sledile so še druge molitve, npr. za ranjke starše, za tiste duše, ki še v vicih čepe in za duše ljudi, ki umrejo v gorah in vodah. Nato pa spat. Zjutraj so nas pozdravili fino zabeljeni koruzni zganci. Jaz jih nisem mogel jesti. Je bilo prezgodaj. Poslovim se in odidem. Domov sem vrišel brez podplatov.

(Konec prihodnjih.)

A. Vičič pride mor da na antracit

S. Anton Vičič, ki je potovalni agitator za Proletarca in JSZ, se mudi že dalj časa v Clevelandu in bližnji okolici. Dobil je priljivo novih naročnikov in sodeloval je pri obnovitvi dveh klubov. Možno je, da ga te dni zanese agitacijska pot v Forest City in druge naselbine na antracitu in potem dalje v Little Falls ter med naše farmarje v New Yorku.

Cerkve so tudi povečali, "našo" 16. cevljev na dolžino in 30 širine. Ne vem čemu, ker župnik se je jezik, da prihaja ob nedeljah vanjo prenalo ljudi. V vojnem času so jim pobrali vse zvono in druge kovine, ki jih je rabila avstrijska arsma. Veliko bolj kakor blagoslovi. Zdaj imajo nove zvono, ki jih jim je vflila tovarna na Savi.

Grem v gostilno, katerih je toliko kakor včasi v ameriških mestih salunov: tiče se druga druge. Naročim pol litra vina. Gorenjska natakarica, prijazna in vladna: Kuj, kuj, gospod!

Načr

PROLETAREC

List na interes delavskega ljudstva.

Izhaja vsak četrtek.
Jugoslovanska Delavska Tiskarska Družba,
Chicago, III.

Glasilo Jugoslovenske Socialistične Zveze

NAROČNINA za Zedinjene države in Kanado za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00.—
Imosnamevno: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopisi in oglasi morajo biti v našem uradu najpomembnejši do pondeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Thursday by the Jugoslav Workmen's Publishing Co., Inc.
Established 1906.Editor Frank Zaitz
Business Manager Charles PogorelecSUBSCRIPTION RATES:
United States and Canada, One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.—Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

Address.

PROLETAREC
3839 W. 26th St., Chicago, Ill.
Telephone: Rockwell 2864.

546

Čudijo se in vprašujejo

Milwauškega župana od vseh strani vprašujejo, kako je mogoče njegovemu mestu beležiti prebitek v blagajni, medtem ko so skoro vsa druga ameriška mesta nele skrajno zadolžena nego tudi brez kreditov. Ena, med njimi Chicago in Philadelphia, niti svojih delavcev ne morejo plačevati.

Zupan Hoan pojasnjuje, da je vzrok razlike med drugimi mesti in Milwaukejem v planiranem gospodarstvu. Tudi Milwaukee je imelo do kraja korupčno upravo in ogrožen dolg. Leta 1910 je ljudstvo zavrglo graftarsko administracijo in upravo izročilo socialistom, ki so se takoj lotili težke naloge. V 20. letih so jo izvrzli v toliki meri, da je danes Milwaukee kar se administracije tiče vzor mesto in je kot tako dobilo splošen sluh. Korumpiranim političkašem to ne ugaia. Socialistom v Milwaukeeju so povzročili že mnogo boja. V namenu, da bi jih porazili, so odvrgli republikansko in demokratsko znamko pri občinskih volitvah ter uvedli "nestrankarski" volilni red. Vzlic temu triku so bili "nestrankarji" še pri vsakih volitvah za župana poraženi, izvojevali pa so si večino v mestnem svetu.

Enak proces se je dogodil v Readingu. Socialisti so v teku dveh let izboljšali gospodarstvo tako zelo, da sta se republikanska in demokratska mašina zbalzala s svojo bodočnostjo. V prošlem volilnem boju sta se združili proti socialistom z enotno listo kandidatov. V svojo kampanjo so pritegnili vse kapitalistične časopise, radio postaje, duhovčino, kinogledališča itd., a včasih teži premoči so socialisti porazili s tisoč glasovi večine!

V Milwaukeeu skrbe za brezposelne veliko bolje ter bolj častno, kakor npr. v Chicagu. Enako je skrbel zanje Reading pod socialistično administracijo. Denar davkopalca vajcev v drugih mestih gre od 10 do 50 odstotkov graftarjem; v Milwaukeju pa je korupcija v taki meri neznanja. Žal le, da socialisti v Milwaukeeu niso še jačji, in velika škoda za druga mesta, ker nimajo vsaj nekaj socialistov v občinskih svetih.

Zelo pametno bo, če se ljudstvo neha čuditi Milwaukeju in mesto tega izvoli socialisti v upravo vseh mest. Marsikak municipalni problem bo s tem rešen in župani ter drugi uradniki bodo res služili ljudstvu na mesto sebi in privatnim interesom.

Brezposelnost v Jugoslaviji

V dravski banovini, kar znači slovenske krase v Jugoslaviji, je v prošlem letu število brezposelnih jasno naraslo. Provinca je revna in neda velika. Zaposlenim so znižali mežde, da ne zadošča niti za potrebo hran.

"Razmere so se katastrofalno poslabšale." To priznanje je prineslo "Jutro", ki je vladni list. Dalje konstatira: "Število brezposelnih je res marsikat večje" kakor pri nas, malokrat pa obstoji tako nesorazmerje med potrebami nezaposlenih in sredstvi za omiljenje njihove bude kakor pri nas."

"Jutro" v tem slučaju ni skrilo resnice. Povedalo jo je z lepimi besedami, a vendar dovolj jasno. Beda med nezaposlenimi po Slovenskem je torej vsled tega "nesorazmerja" večja kakor pa v deželah, kjer je število brezposelnih večje.

Diktatura, ki se je hvalila kako je spravila dejelo v red ter stabilizirala gospodarstvo, je s tem priznanjem sama sebe postavila na laž. Dejstvo je, da je bila vsa njena notranja in zunanj politika veliko bolj v prilog privatnim interesom kakor ljudstvu, industrijsko delavstvo pa je sploh zapostavljal. Ker se delavstvo politično ne sme udejstvovati, a ker mu je pravica zborovanja, govora in tiska vzeta, je brez moči. Njegova nesreča je valed tega toliko večja.

"Proletar" je socialističen list, in zato ker je list načel, je osovražen! Ako bi "Proletar" hvalili ljudje, ki ga danes so vprašajo, bi mu bilo v ponižanju, in ne bi bil pravi delavski list.

PET LJUDI IZGUBILO ŽIVLJENJE

V Springfieldu, Mass., se je v hotelu Court pripeljal požar, ki je vzel življenje petim ljudem. Dvajset jih je dobilo težke opekline. Ta slika je bila vzeta, ko je požar divjal najhujše.

Ženstvo v preteklosti in sedanjosti

Po raznih virih priredila Anna P. Krasna

(Nadaljevanje.)

Umljivo je, da je prav tako kriv ženski svet, kakor moški, da se pojavljajo nepotrebne krize ali glavna, bistvena kriva, da leži na moškem svetu. Moški svet je hotel biti sam na vseh poljih javnega udejstvovanja in posledica, neizogibno posledica je bila, da je "oblikovalnik" človeške rase miselno zaostal. Ta zaostalost se nikakor ne more zabrisati s tem, da se proglaši ženske enakopravnim in s tem da v roke volilnega glasovnika ali se jih izvoli v državne in druge urade. Kdor bi to upal ali pričakoval, se grdo moti. Pomisliti je treba, da je dolga podrejenost, fizična, politična in socialna pustila svoj odtis na ženski miselnosti, na evolucijskem razvoju te miselnosti. Vse mišljene žene je bilo osredotočeno na zelo ozek krog — na gospodinstvo in materinstvo. Ko je v zadnjih časih dobila po dolgih bojih priznanje individualnosti, je šla na plan neizkušena, a vsa radostna, da bo zdaj tekmovala z moškim svetom, ki ji je hotel vselej in vedno dokazati, da je inferiorna. Ali v resnicu ta tekma ni bila nič drugega kakor posnemanje. Uspeh tega posnemanja do danes je največ v tem, da je ženstvo potom njega do kazalo svojo zmožnost obvladanja marsikat "moške sfero" in pričelo obenem iskat lastnih poti, ki bodo sčasoma vodila v pravo smer udejstvovanja ženske osvobojene miselnosti. To pa je včasih mnogim nedostatom, ki so združeni z novimi stremljjenji ženstva, vendarle velika pridobitev, ker bo napotila ženstvo k udejstovanju na lastnih poljih, na poljih, ki bi jih znabili moški svet ne bil nikdar skušal obdelati. Končno namreč ni glavno, če ženstvo miseln napredok poglobi ali le razširi. Oboje je potrebno za dobrbiti družbe in zato je po tem pojmovniški osamosvojitvi strmeče ženstvo vesel pojav. V naslednjih člankih bom skušala pokazati, da žena more doseči marsikaj ako je zmožnost združena s priliko, toda v zgodovini ženstva najdemo povsod za postavljanje, namesto spodbujanje žene k širšemu razmahu svoje miselne možnosti. Pričnjanje individualnosti, ki si ga priborila v novejših časih pa bo, upajmo napisalo povsem nov list v zgodovino človeštva.

Zenstvo in zgodovina.

Neki zgodovinar piše, da se pokorila na razne nečloveške načinjka vsej zgodovini nekaj, brez česar bi pravzaprav ne mogla obstajati nobena civilizacija. Zatem nekaj časa razmotrica o stvari in potem pravi šaljivo-duhovito: "Mar niste muk, zvijanju telesa, ki je v marsikaterem slučaju moralno

goret zaradi "greha" v katerem je bil zapeljan "čist služnik božji..." S fanatično propagando ji je v mnogih slučajih strla pravice, ki si jih je s trudem pridobil. Tako najdemo v sv. Paulu enega izmed najhujših nasprotnikov in sovražnikov ženstva. S svojo silno, fanatično propagando ali boljše, s svojim evangelijem, ki ga je oznanjeval, je povzročil, da so izgubile ženske tedanje časa skoraj vse socialne in politične pravice. Oboji, Rimljani in Judje so imeli pred povojom tega fanatika še precej liberalno svoboščino za svoje ženstvo, četudi judovska religija ne priznava ženske enakovredne moškemu.

Brez pomisleka se lahko reče, da je igrala religija najvažnejšo vlogo v splošnem zatiranju, preziranju in poniževanju ženstva. Zgodovinski fakti to dovolj jasno pričajo in sedanji nazor vere v tem oziru ni mnogo boljši. Ce ga pogledamo prav od blizu in nekoliko analiziramo, pronademo hitro, da je le nekoliko prevlečen z barvo modernejših časov, v bistvu pa je tak kot je bil zmirom. Dokazi za to trditev bodo navedeni v posebnem članku.

Intelektualni svet se v "čislju" ženske ni ločil kdovekolik od religioznega in drugega sveta. On je sicer ni teroriziral s perverzni fanatizmom, ni je pa tudi skušal dvigniti iz sramotnih nižin inferiornosti in skoraj popolne podrejenosti. Duh časa je preveval tudi ve-

like razume in zato imamo na razpolago "modre" izreke in sodbe raznih velikih mož o ženskem svetu. Dasi so bile često ženske indirektno velika pomoč takim velikim možem ne izgleda, da bi radi tega čutili kaj več spoštovanja do njih. Nih pomoč so sprejeli hladno in še hladnejše se zdi so si nadeli favoritko slave, ki bi bila čestokrat morala biti položena najprej na glavo ženske, ki je dala inspiracijo in motiv za početek velikega dela.

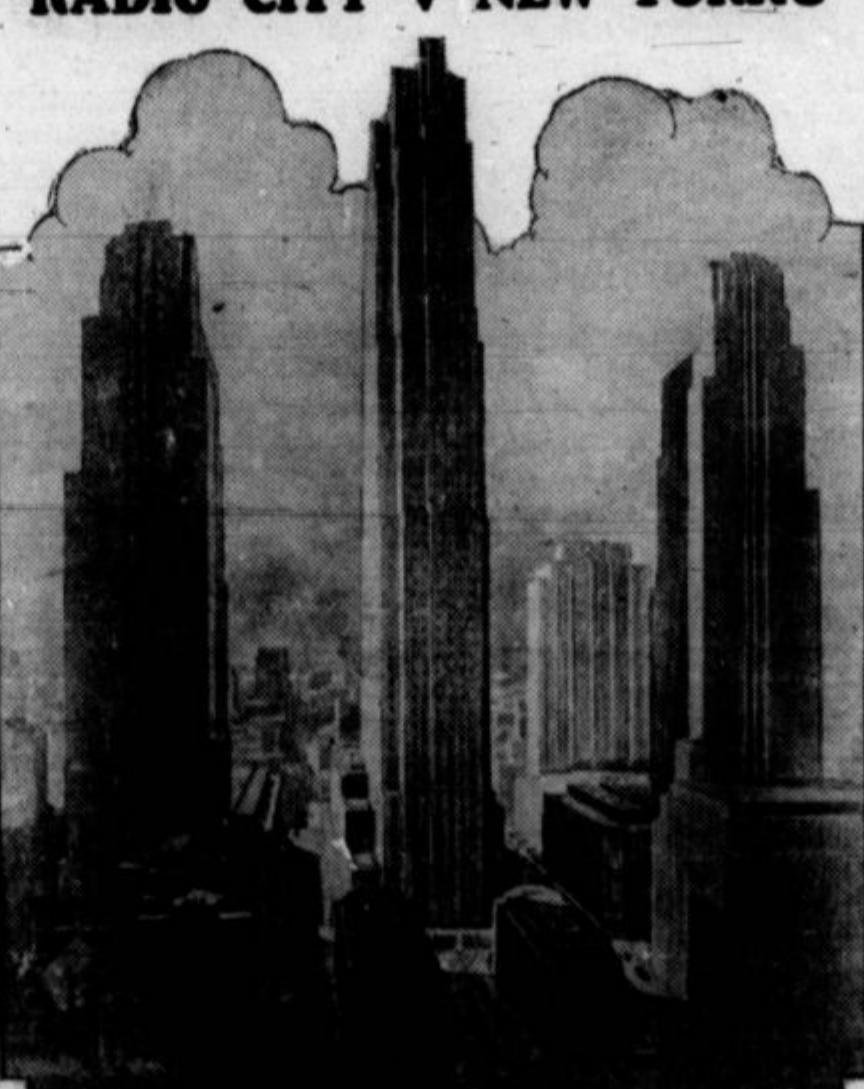
Zgodovina tudi spričuje, da militantnost žensk ni bila priljubljena; ženska je morala biti ponižna, pokorna, udana in pobožna. Napram Spartankam kažejo veliki zgodovinarji nekak hladen prezir in posmeh, ne radi njih pretiranega patriotskega, pač pa zato, ker jim ni všeč, "da imajo Spartanke oddočilno besedo v vseh važnih zadevah Sparte". Aristotele in Plutarch se spodikata nad preveliko svobodo Spartank. Tudi drugi so muži, če da, nekaj junakov, ki so bili rod tako gospodovan po ženskem svetu kakor spartanski. Legende o junaških Amazonkah enako dokazujo, da so moški vihali nosove, če je ženska napovedala vojno. Tako čitamo v neki taki legendi, da je vojskovodja navduševal svojo vojsko za boj z Amazonkami in jim posebno podarjal neznosno sramoto, ki bi jo bili deležni ako jih porazili ženska armada — mož je hotel biti junak, ki naj ga žena obzuje, ne pa tekmuje z njim.

Ce se ozremo ob koncu tega bežnega pregleda zgodovine v sedanjost, vidimo, da imamo še vedno obilico posnetkov starih junakov, ki so rečli: Ženska spada v dom, njen glas naj se sliši samo v molitvi in njeno življenje naj bo posvečeno misli kako ustreči vsem željam in ukazom njenega gospoda — mož. Da, marsikater drugače moderen mož se še strinja z modrijonom Nietzschem, ki je dejal: "Zadovoljstvo in sreča žene naj bo: ON HOČE, a mož pa: JAZ HOČEM!" — In za mnoge je ženska še vedno to za kar jo je označil isti modrijon v enem izmed svojih del, ko je zapisal: "Ženske so še zmirom mačke in ptički ali v najboljšem primeru krave." Posebno zvrhano mero obsojanja, zgornjemu podobnemu je deležna modernejša žena, ki je stopila na plan kot individualno bitje in zdaj stopa po istih potih udejstvovanja svojih možnosti kakor moški. Vse njeni napake, pogreške in nedostatki se ji kaže s ciničnim nasmehom, če, čemu bi se vtičale ženske v javno življenje, ko pa niso zmožne pokazati drugega kot to, da je svet le še bolj zmeden odkar ima ženstvo odločilno besedo v javnih zadevah.

(Dalje prihodnjič.)

Zanimiv del "Proletarca" so dopisi. Pristopite v krog naših dopisnikov ter sotrudnikov tudi vi.

RADIO CITY V NEW YORKU

Na sliki je Rockefellerjev projekt stavb v New Yorku, v katerih bo imela domovnina radio industrija, namreč oddajne postaje, laboratorij, uradji vseh največjih radio kompanij itd. Obsegajo tri cele bloke.

Zgodovina delavskega gibanja na Slovenskem

PRIREDIL ANTON KRISTAN

(Nadaljevanje.)

Državni pravnik je predlagal kazni, izrek, da ničevosti ne bode prijavil, ter predlagal, da se takoj izpusti na dan nekrivimi spoznane zatoženje.

Tako je torej završena hrupna pravda. V primeri s pripravami, z dolgimi in mučnimi obravnavami, v primeri s težkimi sumi in obtožbami je tak konec kako pohleven, in to protivje opazujejočega napotki k skepu, da je ali na jedni strani bilo preveč naglosti, ali pa na drugi strani preveč milosti in optimizma. Tak izid državni ne more biti posebno po volji. Državnemu pravniku se ni posrečilo, porotnikom dopovedati, da so ti zatoženci vredni strogega pripora in nadzora, če, da so državni in družbi človeški nevarni, da so anarhisti, ker delajo za radikalno preustrojenje družbenega reda. Marsikoga, citajočega poročila o obravnavi tej je nemilo zganilo, da razbrzdani čini radikalne delavské stranke niso mogli porotnikov dovesti do hujše sodbe. Ali baš tu se kaže javna vest, javni duh, ki ga porotniki zastopajo v lice sodnikom, stoječim na jekletem stolu nepremične postavke. Javno mnenje se upira proti obsodbi dejanj, ki jih morebiti dobro zagovarja duh časa, težnje za potrebnimi reformami. Čudovito jednakomerno glasovanje pri tej prilikai kaže, da se stvar, delavski preporod namreč, odobruje in v nujno rešitev priporoča, a da se oblikova, katera se mu po anarhistovski meri urezati hoče, obsojuje in kaznuje. Zeleti bi bilo, da bi se ta nauk izpred porotnega tega sodišča razširil in v ozir jemal od vseh strank!"

V Ljubljani so pa že 21. aprila 1884 zaprli čevljarija Ferd. Tuma in krojača Franceta Železnikarja, ki sta bila — kot pravi poročilo — že dalje časa na sumu, da sta v zvezi s socijalisti ali bolje: z anarhisti, ki so po Peukertovem obisku v Ljubljani nastali. Pri Ferd. Tumi, ki ga je ovadil njegov vajenec, so našli baje precejšnjo stevilo "velezajdajskih socialističnih tiskovin", ki so bile skrite v neki stari peči v drvarnici." (Slov. Narod 1889, 92. št. z dne 22. aprila). Delavnost ljubljanske policije je bila seveda vzpodbujena po poročilu dunajske police, (ki je izšlo 1. aprila istega leta) in ki opisuje zvezo med raznimi zločini od atentata na Merstellingerja do dejanj Stellmacherja in Krammerja, ki sta kot izvršniki člana Mostovega odseka anarhistov v New Yorku izvedla umor Hlubeka, Eiserta itd. itd.

Na Hrvaskem so začeli tudi preganjati "anarhiste". V Zagrebu pa se je vršil proces proti anarhistom v maju 1884. "Slov. Narod" (št. 114 in 115 l. 1884) poroča o tem:

"Danes pričela se je konečna obravnavna proti tukajšnjim anarhistom. Franc Srnec, Izidor Straub, Alojzij Montanelli in Volbenk Hiža. Državni pravnik stavil je z ozirom na vsebinsko obtožbo predlog, da bodi obravnavna tajna. Sodišč je ta predlog tudi vzprejelo in dvorav se je izpraznila, le žurnalisti ostali so na prošnjo zatožencev kot zaupni možje v njej. Obtožbi povzamemo: Začetkom 1883 l. prikazal se je v Zagrebu socialistični Hiža, rodom Moravec. Ko se je popričnil z drugimi delavci, poučeval jih je o socialističnih demokratičnih težnjah. Osnivali so klub, v katerem se je razpravljalo bedno stanje delavcev in o sredstvih, kako bi se odporogla. Klub je dobival naslednje časopise: "Radical, Organ der Socialisten Ungarns", "Freiheit", izhajajočo v Novem Yorku, "Socialdemokrat", "Der Rebelt", ki izhaja v "Niergendsheimu". Obtoženci dopisovali so redno koiovodjem socialistične revolucije: Peteronu v Luzernu, Koditeku, Peukertu, ki je v zvezi z znanim anarhistom Mostom, a v zvezi so bili tudi s Kammererom, ki je zaračunao sferirana adresu zatožencev. V zmislu navedenih časopisov sestavili so obtoženci koncem l. i. proglaša s naslovom: "Ein Mahnur an die Kroatischen physischen und Kopfarbeiter", v katerem se pozivajo delavce k zavrnjanju zatožencev. Ta proglaša bil je tiskan v "Freiheit" v Novem Yorku. Napravili so še drug proglaša s naslovom: "Braco radnici!", v katerem se opisuje delavcev bedno stanje in krivida daje monarhistični ustavi in vsem društvenim razmeram. Ta dva proglaša in pa činjenica, da so obtoženci bili v zvezi z agenti socialistične revolucije, povod so obtožbi zaradi zločina veleizdaje, razdeljenja Velikičstva in članov cesarske hiše. Hiža je popolnoma polomljen starček, katerega so morali v dvorano prinesti. Nihče bi v njemu ne iskal tako prepantega radikalca. Drugi trije pa nimajo nič neprjetjega na sebi, mislijo bi se, da so prav mirni, nikomur nevarni ljudje. Vsi pr

IV. VUK:

SKOZI OKNO VLAKA

(Mimobežni vtiči in epizode z mojega potovanja.)

(Nadaljevanje.)

"Ali nisem rekel resnice?"

Gledal je vprašajoče.

"Ali ta zgodovinska tla so pred vsem za nas znamenita. Tu je bila rezidenca mogočnega hrvatskega kraljestva. Hrvatski kralji so hodili tod, kjer se vozimo sedaj mi. Veste?"

"A tam pod Triglavom? Tam pri Bohinju? Tam pri Bledu?"

In začel je deklamirati odlomek Prešernovega "Krsta pri Savici":

"On z njimi, ki še trdjo vero krivo, beki tja v Bohinj, v Bistriško dolino, v trdnjavu zdano na skalo sivo."

Se dandanašnji vidi razvalino, ki Ajdovski se grade imenuje, v nji gleda Črtomirovo lastnino . . ."

Gospa Marija je hotela nekaj reči, pa tudi Matevž je imel pripravljeno na jeziku krepko opazko, ali avto se je ustavil. Bili smo v Trogiru.

13. TROGIR.

"Prehitro smo prišli," je reča gospa Marija, stopaje iz voza.

"Prehitro, škoda," je odgovoril Zdravko.

"Nisem vam mogel povedati vse zgodovinske resnice Gore-njske."

"Se še pogovorimo," je rekel Matevž. "Sedaj je bilo malo res prehitro. Ali pustimo sedaj Črtomirovo lastnino, in si oglejmo drugo lastnino, ki bi jo, kakor pravijo, rad dobil Mus-solini."

Trogir je bil, kakor tistih sedem vasic — Kaštelov, trdnjavica, ki so stale v bran proti Turkom, v službi Benečanov. Povsed se vidijo krilati beneški levi-evangelist Marko z odprto knjigo in napisom:

"Pax tibi Marko, evangelista meus."

"Kako so Benečani razumevali tisti "pax", hm... govori zgodovina," je pripomnil Matevž.

"Bogme, nič drugače, kakor razumevajo danes oni, ki smejo rožljati s sabijo," je odgovoril Zdravko.

"Trogir je eno najznamenitejših mest Dalmacije," nam je pripovedoval ciceron, soudeženec naših odlikovanj, ki smo ga dobili v Trogirju, v prvi trgovini, kjer smo si kupili črno-gorske čepice za spomin. "Znamo, ki kot tako že čez 2200 let."

Včetna hiš je starih in zato se povsod najdejo motivi iz boljših benečanskih časov. Lepe dvo- in tri-krilna rimskna okna, skulptirane balustrade in balkoni pričajo, da je to mesto viden znamenite stare čase in še živi.

Še danje v preteklost pa se ga na dvorišču samostana sv. Nikolaja vzdah grški fragment iz III. stoletja po Kr., ko se je še Trogir imenoval Traugurion.

Poleg "benečanske lože," poslopje kjer se je sodilo, stoji bazilika sv. Martina s tre-

mi ladjami. Bazilika je sedaj posvečena sv. Barbari.

Stolna cerkev v Trogiru je pozidana v začetku XIII. stoletja na mestu, kjer so leta 1123. Saraceni porušili katedralo. Bila pa je še konačna leta 1600 v slogu, kakršnega nosi še sedaj.

"In verjamete?..." vpraša Zdravko.

Ciceron je pogledal in se našmehnil:

"Morate mesto končnice "te" porabiti končnico "jo". Jaz in mnogi na to nič ne damo. Ali so, ki verjamemo, kakor na sveto pismo in ne puste te subljiati odstraniti."

"Vsaj v nečem je pesnik spodnjih ženskih kril češčen kot prorok," je rekel Zdravko. "Ne kratimo mu te slave."

"Amen," je dejala gospa Maria.

Notranjost cerkve je razdeljena z dvema vrstama dvojnih stebrov v tri ladje. Pod priznico je grob, kar priča pokrov in na njemu napis, da tu od leta 1348. počiva vladar Trogira, ki ga zgodovina večkrat omenja: "Mladen Subič, Crotorom Clipens."

Na levo je kapelica sv. Ivana Orsini. Dva marmornata angela držita v krasni marmorni rakvi Ivana Orsini, ki je bil od 1062.—1111. leta Trigrski skof. Med oknami stope kipi apostolov. Samo edenajst jih je, ker je dvanajsti prenešen na stolp, da zastopa enega štirih evangelistov.

Znamenite predmete nam je pokazal mežnar. Bila je mašna obleka — plašč iz rudečega žameta z zlatom predkana, narejen iz plašča neke Turkinje, žene bogatega paše. Potem žitni klas iz slonove kosti, dve mašni knjige iz pergamenata, krasno pisani, štola iz XI. stoletja, na kateri je Kristus in 12 apostolov. Nadalje srednjeveška škofovska kapa, ki je, kakor trdi legenda, narejena iz plašča, ki so nosili kralji pri kronanju in ki ga je pred 670 leti daroval Trogirčanom v zahvalo za izkazano gostoljubje Bela IV., učenji ogrski kralj. Moral je namreč vsedel mongolskih napadov zbežati in že živel nekaj časa v Trogiru.

V Trogiru je bilo vseh cerkva 21, a so vse v razvalinah. In ko smo si ogledovali razvaline, nismo mogli verjeti, da je to prostor, kjer so ljudje molili k svojemu Bogu, tako je bilo vse razmetano in polomljeno.

Mornariška vrata z morske strani gledana, so slikovita posebnost Trogira. Še vise na tečajih stara, z železnimi zobci okovana vratica. Se je nad vratmi majhen lev. sv. Marka, o katerem se pripoveduje, da je bila knjiga, ki jo drži zaprt v rokah, odprta, kakor je to pri vseh drugih beneških levih. Zaprla pa se je, ko je padla republika Benečanska.

Zunaj nad vrati je suha smrečica.

"Zakaj pa je tista smrečica tam in je ne odstranijo, je vpraša gospa Marija.

Ciceron pripoveduje:

"Vzrastla je, ker Italija-

ni niso dobili tega mesta, je usahnila. Pesnik D'Annunzio poje o tej amrečici, da ozeleni zopet, ko pridejo Italijani v mesto in ga zavzamejo."

"In verjamete?..." vpraša Zdravko.

Ciceron je pogledal in se našmehnil:

"Morate mesto končnice "te" porabiti končnico "jo". Jaz in mnogi na to nič ne damo. Ali so, ki verjamemo, kakor na sveto pismo in ne puste te subljiati odstraniti."

"Vsaj v nečem je pesnik spodnjih ženskih kril češčen kot prorok," je rekel Zdravko. "Ne kratimo mu te slave."

"Amen," je dejala gospa Maria.

Ladja, ki vozi med Trogirjem in Splitom je bila pripravljena, da odplije. To je bilo za nas kakor nalašč in poslovili smo se od našega soudeženca "velikih" odlikovanj.

Ko smo bili že na krovu, že nas je opozoril na most-vrata, ki veže mesto Trogir z otokom Čiovo. Na obeh straneh je most iz kamena, v sredini pa je zeleno barvana železna konstrukcija, ki se dviga in pada in tako odpira in zapira vhod v Trogir iz morske strani. Sedaj se je most ravno dvigal, znamenje, da odplujemo.

Ko je bila ladja iz Trogira, je most zopet padel.

"Kakor grajsčaki na Kranjskem v srednjem veku," je rekел Zdravko. In

ki Ajdovski se grade imenuje

al' komaj vrata so odprta, vname se strašni boj, ne boj, mesarski klanje;

Valjih tam' s celo jih močjo objame."

"Bodi tako prijazen, pa nehaj," se razjezi Matevž. "Rajši se pobrigaj, da nam kdo kaj zgodovinskega pove o Trogirju. Drugače gledam, pa ne vem, kaj gledam."

"A tako?... Dobro..."

Zdravko se obrne in ne dolgo, kar pride s kapitanom lađe. (Dalje prihodnjič.)

TRIJE VAŠKI SVETNIKI

V NEDELJO

7. FEBRUARJA

v dvorani ČSPS.,

CHICAGO

CANKARJEVA DRUŽBA
ZA LETO 1932

SE DOBE V KNJIGARNI PROLETARCA.
1.) Koledar Cankarjeve družbe za 1. 1932.

2.) Zver se je prebudila.

Povest. Spisal Liam O'Flaherty.

3.) Po solnčni Španiji.

Spisal Martin Anderson Nexo.

4.) Orači.

Povest. Spisal Angelo Cerkvenik.

VSE ŠTIRI KNJIGE

ZA 1.12.

Naročila pošljite "Proletarcu".

BIBLIA V NOVEM PREVODU

Svetlo pišmo je božja beseda, kakor uči cerkev, a ga vendar velikokrat spremene. V University of Chicago je izšel nedavno nov prevod svečega pisma ali biblije, ki je sedmi predelan angleški prevod. Priredil sta ga profesorji Edgar J. Goodspeed in J. M. O. Smith. Delata sta na njemu več let. Najbolj v veljavni je bil dozaj prevod kralja Jamesa iz leta 1611. Pred njim sta bila že dva druga angleška prevoda. Te predelave pa niso samo predelave besed, nego tudi njihovega pomerna. Na kratko, sv. pišmo skušajo "modernizirati". Na sliki je Walter Linn, ki je pripravil novo bilježilo za razpoložanje, in njegova pomembica.

"TRIJE VAŠKI SVETNIKI"

"Repoštev" v Johnstownu

Johnstown, Pa. — Slov. del dom in klub državljanov vprizorita skupno pet dejavnosti "Repoštev" ali "Vsega je enkrat konec" v soboto 16. januarja. Prebitez je namenjen dveh tretjini najrevnejšim rojakom v tej naselbini in tretjina Slov. del domu na Moxhamu, kjer bo predstava.

V prvem prizoru boste videeli pokrajino ter nastop treh rokodelskih pomočnikov. Utrijeni od dolgega puta si želite odpotiti in zapse v hladni senci. Eden izmed njih je bolj dobre volje ter kihne, tako močno, da ostala dva zbudi. Med pogovorom jih preseneteti Repoštev, ki se ga silno prestrašijo.

V drugi sliki vidite gostilničarja, ki odkaže sobo št. 2 Repostevo in sobo št. 3 nato došlim rokodelskim pomočnikom. Ko so vsi spali, sklene gostilničar umoriti bogatega Repošteva, zločin pa zvali na pomočnike.

Tretja slika se vrši na sodniji, kjer peste umora obdolžen pomočnike.

V četrti jih vidite v ječi. Repostevo jim pošilja jesti. Kakršno praviljno bitje je to, boste videli na predstavi.

Peta slika je spet v gostilničarju, ki odkaže sobo št. 2 Repostevo in sobo št. 3 nato došlim rokodelskim pomočnikom. Ko so vsi spali, sklene gostilničar umoriti bogatega Repošteva, zločin pa zvali na pomočnike.

Gospodinje, zahtevajte v trgovinak kruh iz naše pekarnice.

E. ZOLA:

RIM

Poslovenil Etbin Kristan.

(Nadaljevanje.)

"Ne, ne, gospod abbe, ali veste, za župnike nisem posebno vneta. Že doma na Francoskem, ko sem bila še čisto majhna, sem poznala enega. In pozneje sem jih tukaj videla preveč; dosti jih imam. O, saj ne govorim o Njega eminenci; to je svet mož in vreden vse časti. Tukaj v hiši vedo, da sem poštena ženska in da nisem nikoli počela nič slabega. Zekaj me ne bi pustili pri miru — saj vedo vsi, da ljubim svoje gospodarje in opravljam svojo službo v redu. Da, da, je končala s prostodušnim smehom, "ko sem zyedela, da pride duhovnik k nam — kakor da jih nimaš dosti — sem začetkom godnjala. Ali Vi ste videti dober mlad mož. Mislim, da se bova izvrstno vjemala... Zares ne vem, čemu Vam toliko blebečem — morda zato, ker prihajate od tam, morda pa zato, ker se kontesina za Vas zanima. Ali odpustite mi, kaj neda, gospod abbe? In verjemite mi, pa spopite se danes; nikar ne storite te neumnosti, da bi tekali po mestu. To, kar se lahko vidi, res niko takoj zabavno, kakor trdijo tukaj ljudje."

Ko je bil Pierre sam, se je naenkrat čutil vsega zbitega. Utrjenost od potovanja je še povečalo mrzlično navdušenje dopoldneva, in kakor pijan, kar omamljen od par jajc in bržolice, ki jo je bil hitro pojedel, je legel oblečen na posteljo, hoteč pol ure počivati. Zapal ni takoj. Misil je na rod Boccanerov, cigar zgodovina mu je bila deloma znana, in je premisil na njegovem intimnem življenju v tej zapuščeni, resni palači, v kateri je vladala tako propadla, tako otočna veličajnost. Potem so se zmedle misli; zapal je in obdal ga je velik roj zdaj tragičnih, zdaj prijaznenc, ki so gledale z zagonetnimi očmi in razjale po praznosti.

Objitelj Boccanera je imela dva papeža, enega v trinajstem, drugega v petnajstem stoletju; od teh izvoljencev, ki sta bila vse-mogočna, je prihajalo njeni nekdanje ogromno bogastvo. Obsegalo je mnogo zemlje v okraju Viterbo, več palač v Rimu, toliko umetnin, da bi se bili z njimi lahko napolnile cele galerije in toliko denarja, da bi se bile z njim lahko zasule cele kleti. Objitelj se je smatrala za najpobožnejšo med rimskimi patriciji; njeni vera je bila najgorječnejša, njen meč je bil vedno pripravljen za službo cerkev. Da, bila je najverječnejša, ali tudi naj-silovitejša, najbojevitjša vseh patričijskih obitelji. Neprehonoma je imela spore in je bila tako divja, da je prisel bes Boccanerov v pregor. Odtod je bil njih grb, krilati zmaj, ki piha v plamen, otdot ognjevitvo, divje geslo, besedna igra z njihovim imenom. Bocca nera, Alma rossa — usta zatemnila od rjovenja, duša enaka plamtečemu žaru vere in ljubezni. Se zdaj se pripovedujejo neštenevine legende o njihovi strasti in o dejanjih strahovite pravičnosti.

Tako se govorji o dvoboju Onofreda, onega Boccanera, ki je dal sredi šestnajstega stoletja sezidati sedanj palačo namesto starega, trhlega poslopja. Onofredo je bil zvedel, da se je dala njegova žena od mladega grofa Costamagne poljubiti na usta. Zato ga je dal nekega večera ugrabit in v vrvmi zvezanega spraviti v svojo hišo; tam je v veliki dvorani prisilil grófa, preden ga je oprostil, da se je izpovedal menihu. Potem je z bodalom pre-rezal vrvi, prekučnil vse svetnike in zaklical grofu, naj obdrži bodalo in se brani. Skoraj celo uro sta se iskala, izogibala in grabila v temi, v dvorani, ki je bila polna pohištva, ter sta si vzajemno vrtala luknje z bodeži v telo. Ko so naposlед ljudje siloma odprli vrata, so našli med krvavimi lužami, med prevrnjenimi mizami in polomljenimi stoli Costamagno z odrezanim nosom in dvaintridesetimi ramači v stegnu, Onofredo pa je bil izgubil dva prsta desne roke in rame so mu bile prevrteane kakor sito. Čudež pa je bil v tem, da ni umrl ne eden ne drugi.

Sto let pozneje je navdalo komaj šestnajstetoletno dete iz rodu Boccanera, lepa, strastna Cassia, ves Rim z grozo in z občudovanjem. Ljubila je Flavia Corradinija, sina obsovnarene in proklete obitelji. Njen oče, knez Boccanera, je trdo odklonil dovoljenje za zakon; njen starejši brat Ercole pa je prizel, da ga ubije, če ga kdaj zasači z njo. Mladič je prihajal k njej s čolnom in Cassia ga je pričakovala pri malih stopnicah, ki so držale do reke. Toda Ercole, ki je prežal na nju, je nekega večera skočil v ladlico in porinil Flaviju nož naravnost v srce. Še le pozneje je bilo mogoče dognati dejstva; ugibali so, da je Cassia, razjarjena in blažna od obupa, sama izvršila osveto, ker ni hotela preživeti svojega ljubimca; planila je najbrže nad brata in prekučila čoln, objemajoča z enako neodoljivo silo morilca in njegovo žrtev. Ko so našli vsa tri trupla, je Cassia še vedno objema moža, stiskajoča njiju obrale skupaj z golimi rokami, ki so bile ostale bele kakor sneg.

Ali vsa to je spalo v davno minulih dobah. Sedaj se je v obitelji Boccanera sila krvi dozdevno pomirila, čeprav je ostala njena vera enaka. Tudi veliko-premoženje je izginilo v postopnem propadanju, ki preti rimskemu patriciju že sto let s polomom. Posestva je bilo treba prodati, palača se je izpraznila in je dobila malenkostno meščansko lice novejše dobe. Ali Boccanere so se trdovratno branili vsakega zakona s tujimi družinami, zakaj ponosni so bili na to, da je ostala čista njih rimska kri. Siromaštvo jim ni bilo nič mar, njih velikanski ponos je zadostoval sam sebi; živel so povsem osamljeni, brez tožbe, v tihoti in mraku, v katerem se je končaval njih rod. Leta 1848. umrli knez Asciano je imel s svojo ženo, rojeno Corvisieri, četvero otrok: Pija, kardinala, Serafino, ki se ni omožila, da je mogla ostati pri bratu, Ernesto, ki je zapustila le hčerko, tako da je bil Onofrijev sin, sedaj tridesetletni knez Dario edini moški dedič v varuh imena. Ako bi umrl brez potomcev, mora z njim ugasniti živo in krepko pleme Boccanera, cigar dejani je polna zgodovina.

Dario in njegova sestrica sta se bila od mladih nog ljubila s smehljajočo, globoko in natančno strastjo. Bila sta rojena drug za drugega na svetu, kakor da postaneta mož in žena, ko dosežeta starost za poroko. Ko je krez Onofrio, ljubezni, v Rimu zelo popularen mož, ki je izdajal svoje skromno premoženje po mili volji, sklenil, že bližu štirideseteleta, vzeti Montefiorino hčer, malo märkizo Flavijo, za ženo, ki ga je delala s svojo krasno, otroško-junonsko postavo blaznega, je odšel v viho Montefiori, ki je bila edino bogastvo, edina posest onih dam. Ležala je bližu S. Agnese fuori le Mura v velikanskem vrtu, v pravem parku s stolnimi dreveci; ali vila sama, precej uborna stavba iz sedem-najstega stoletja, se je razpadala. Hude govorice so se raznašale o damah; mati je bila, odkar je obvdovela, skoro izobčena, hči pa prelepa, prednrega nastopa. Jako stroga Serafina in starejši brat Pij, ki je bil takrat pravkar imenovan za tajnega komornika svestega očeta in kanonika vatkanske bazilike, sta zato tudi formalno obsojala zakon. Le Ernesta, ki je oboževala svojega brata zaradi njegove očarajoče veselosti, je tudi poslej ohranila stike z njim in pozneje ji je bilo najljubše razvedrilo, posetiti s hčerko Benedeto viho Montefiori vsak teden za cel dan. Inkakšen dražestan dan je bil to vedno za djetetno Benedeto in za petnajstletnega Darija — kakršne krasne dneve sta živila nežno in sestrsko v tem velikanskem, skoraj zapuščenem vrtu s pinjami, ki so imele krone kakor strehe, z ogromnimi zelenikami in z njegovim hrastovjem, med katerim se je človek lahko izgubil kakor v pragozu.

Uboga potria Ernesta je bila strastna mučenica. Prišla je bila z velikanskim veseljem do življenja na svet in je hrepenela po solnčni svetlobi, po srečnem, svobodnem in delavnem življenju v jasni luči. Hvalili so jo zaradi njenih velikih čistih oči, zaradi dražestne nežnosti njene ovalnega obraza. Zelo nevedna, kakor vse hčere rimskega plemstva, kajti kar je malega znala, se je bila naučila v francoskem samostanu, je zrasla čisto osamljena v ozadju mračne palače Boccanera in ni poznala na svetu ničesar razven vsakdanje vožnje z materjo po korzu in cez Monte Pincio. Potem se je, petindvajset let stara, že utrujena in obupana, omožila, kakor je naváda. Po-ročila je grofa Brandinija, zadnjerojenega sina zelo plemenite, zelo številne in uboge obitelji, ki se je moral preseliti v palačo v Via Giulia, kjer so prepustili mlademu paru celo krilo v drugem nadstropju. In nič se ni izpremenilo. Ernesta je živila v enaki hladni senci, v mrtvi preteklosti, katere težo je čutila boljimbolj kakor nagroben kamen na sebi. Sicer je bil zakon na obeh straneh zelo časten. Grof Brandini je kmalu veljal za najneumnejšega in najprevzetnejšega moža v Rimu. Bil je strogo religiozen, nestrpen in je triumfiral, ko so mu je posrečilo po mnogočasnih intrigah in po tajnem šestletnem lazenju, da je bil imenovan za višjega konjušnika Nj. sestnosti. Od tega časa se je zdelo, kakor da je prišlo z njegovemu službo vse mrklo veličanstvo Vatikana v njegov dom. Ob času Pija IX., do leta 1870, je bilo Ernesti življenje še kolikor toliko prenašati; upala se je odpirati okna na cesto, sprejemala je nekatere prijateljice, ne da bi se skrivala in se je dala včasi povabiti na kakšno zabavo. Ko so pa Italijani osvojili Rim in se je papež razglasil za jetnika, se je palača v Via Giulia izpremenila v grobnico. Velike duri so se zaprle in zapahnilo, vrata v znamenje žalosti zabilo in deset let je hodilo vse le skozi mala vrata v soteski. Prav tako je bilo prepovedano odpirati okna na glavni strani. To je bilo kujanje, protest črne družbe. Palača se je pogrenila v negibnost smerti in v popolno osamljenost; nobenega sprejema ni bilo več in le redkokdaj je smuknilo v pondeljkih nekoliko sene, Serafinih zaupnic skozi ozka, na pol odprta mala vrata. Teh deset mračnih let se je mlada žena jokala vsako noč; ubogo bitje je živo zakopano na skrivnem razjedal obup.

(Dalje prihodnjiči...)

Bodočnost prihaja silno počasi, sedanost leti kakor pšica, prošlost stoji venomer kakor prikovana. — Schiller.

Kapitalistično časopisje je ustanova sužnjev za sužnje.

POSTAVA HOČE "RED IN MIR"

Nedavno so brezposelnici v Detroitu priredili na akcijsko komunistov malo demonstracijo, ki pa je policija ni dovolila na gotovih krajin mest. Kdo se jim ni pokoril, se mu je dogodilo, kakor pokazuje ta slika.

FAŠIST ADOLF HITLER

V Nemčiji pomeni to ime program, ki je sestavljen iz samih lahkočljuvih šlagerjev, ki ga jo posebni odpodlanci Italija, tudi politično nešolan človek Madžarska in sploh vse prepagan, države so pa itak na nemški strani.

Prva točka tega programa je Francija, ki je kriva vseh nesreč. Treba jo je torej premagati, ukiniti versajsko in senzernsko mirovno pogodbo in z njim plačevanje reparacij, izgnati iz Nemčije vse Žide, pridobiti nazaj izgubljene kolonije, odpraviti obresti na ta način, da bo prevzela država takih okolščin in po teh predpripravah vendar tako lahka stvar. Sicer je res, da bo stalo nasproti Hitlerjevim pistola in stotine franc. tankov in nasproti nemškim ribiškim čolnom hi-permoderne oklopnice s 70 cm debelo jekleno zaščito in osedemdeseti topovi na vsaki. In Eckernerjev Zeppelin bo imel opravka s tisoči francoskih bombarderjev. Nemški 10 cm topovi se bodo pomerili s francoskimi havbicami in slednjih delavcem udeležbo na dobičku, zato pa povedati nedotakljivost zasebne lastnine in predvideva ustvaritev zdravega

No in vojna s Francijo je v takih okolščinah in po teh predpripravah vendar tako lahka stvar. Sicer je res, da bo stalo nasproti Hitlerjevim pistola in stotine franc. tankov in nasproti nemškim ribiškim čolnom hi-permoderne oklopnice s 70 cm debelo jekleno zaščito in osedemdeseti topovi na vsaki. In Eckernerjev Zeppelin bo imel opravka s tisoči francoskih bombarderjev. Nemški 10 cm topovi se bodo pomerili s francoskimi havbicami in slednjih delavcem udeležbo na dobičku, zato pa povedati nedotakljivost zasebne lastnine in predvideva ustvaritev zdravega

Program, kakor je videti, je sestavljen iz vseh mogočih parol in programov, četudi si med seboj še tako nasprotujejo. Ne-kaj je fašističnega — program Židov — kar kaže, da ljubi Hitler še ni pozabil na one srednje čase, ko si je šegavi Dunajčan predstavljal višek političnega udejstvovanja, če je — recimo v dobrem razpoloženju — pripovedoval "vice" o zakonskih dogodivščinah židovskega Morica in njegove ljubljene Sare.

Posebnost Hitlerjevega pro-

grama je pa v glavnem ta, da

je sila lahko in hitro izvedljiv.

Nabukati je treba nekaj so-

cijalne demokratičnih Reichsban-

nerjev, ki bi slučajno zaščiti med

grubo vnetih Hakenkreuzler-

jev. Srednjemu stanu je treba

dopovedati, da Hitler mora

zmagati, sicer da bo zmagal

boljševizem, ki bo posekal gla-

ve vsem, ki imajo le malo pre-

velik trebušek.

Ustavitev plačevanja repara-

cij srednjih tudi ni tako težka

Zagotoviti si je tre-

ba le nevtralnost Anglike in Vatikana, kamor se odpošljene je posebni odpodlanci Italija, tudi politično nešolan človek Madžarska in sploh vse prepagan, države so pa itak na nemški strani.

Ali mi torej zločin plačevati Franciji reparacije ali se z njim celo sporazumevati? Baš te dni je vzkliknil nek ugleden Hitlerjev poslanec: "Sporazumi s Francijo je blaznost, z njeno mogočno le vojno."

No in vojna s Francijo je v takih okolščinah in po teh predpripravah vendar tako lahka stvar. Sicer je res, da bo stalo nasproti Hitlerjevim pistola in stotine franc. tankov in nasproti nemškim ribiškim čolnom hi-permoderne oklopnice s 70 cm debelo jekleno zaščito in osedemdeseti topovi na vsaki. In Eckernerjev Zeppelin bo imel opravka s tisoči francoskih bombarderjev. Nemški 10 cm topovi se bodo pomerili s francoskimi havbicami in slednjih delavcem udeležbo na dobičku, zato pa povedati nedotakljivost zasebne lastnine in predvideva ustvaritev zdravega

Advancement of Colored Peo- ple so vplivali na komuniste, da naj prepuste obrambo slednjih, in v tem slučaju bi obtožence zagovarjala Clarence Darrow in Arthur Garfield Hays od Ameriške unije za ciljne svobodštine. Komunisti so odgovorili, da se ne umaknejo, omenjena odvetnika pa sta izjavila, da ne bosta služila njihovi propagandi in raditega ne moreta prevzeti zagovorništva.

Najprej je treba seveda premagati notranjega sovražnika, socijaliste, ki bi utegnili v vojni s Francijo pomagati Francozom. Saj je znano, da se zavzemajo za sporazum in so prav oni krivi, da je Nemčija podpisala sramotni mir. Kapov puč, ko je nemška socijalna demokracija v dobrem ted-

nu z generalno stavko, odločno temeljito in disciplinarno kar kar svet še ni videl, strila ohlega generala, je k sreči pozabljen. Socijalna demokracija je sedaj od Hitlerjevega grmečega ognja zabavljiv, pač v žaljiv vendar tako omamljena, da se sploh ne bo branila, ko ji bodo rezali jermena s telesa.

Pa pustimo šale na stran, čeprav je vse skupaj, kar uga- nja Hitler in čemer na žalost pritrjujejo velike mase nemške inteligenčne in polinteligencije, podobno aprilski šali lahkožive Dunajčana. Če človek mirno motri vse te tirade, se mu vsiljuje nehote vprašanje: Koliko časa bo še nemški socijalni demokrati slon prostodrušno prenašali ščetjanje Hitlerjevih pritlikavcev in Brünin-govo "zgodovinsko" cincanje, ki je močno podobno vladanju Kerenjevemu. Te nebeske potrežljivosti bo slednji tudi enkrat konec in tedaj bo od Adolf-a Hitlerja ostalo kvečjemu — maštni madežev.

Obrov (D. P.)

Vadljanje z zamorci

8

mladih zamorcev, ki so obto-

ženi, da so v Scottsboro, Ala-

posili dve belopolti dekleti.

Bili so aretirani še v lanskem

poletju in rešeni pred linčarsko

Glas iz Sheboygana

Sheboygan, Wis. — Včas je bilo iz te naselbine mnogo dopisov v "Proletarju" in "Praviti", a od kar je zavladala Hooverjeva prosperiteta, so večinoma užihili. Da pa ne bo kdo mislil, da v naši naselbini ni dogodkov, ki so zanimivi tudi za javnost, evo jih vam nekaj.

Pred kratkom je imela tu poučno predavanje Anna P. Krasna. Fludernikova dvorana je bila polna občinstva, katero je pozno sledilo njenim izvajanjem. Povedala je ponovno na poljuden način staro resnico, da ni pričakovati boljših časov, dokler si jih delavstvo samo ne privojuje. Naučeno je ostal večer v prijetnem spominu. Razen predavanja smo imeli tudi par uric prijetne zabave v klub št. 235 je ob tej priliki vprizoril malo šaloigro. Z aranžiranjem predavanja in vprizoritvijo igre klub ni napravil gmočnega uspeha, pač pa moralni. Takih večerov je nam treba več.

Ljudje, kateri "lajkajo" sekulare škandale, so imeli v Sheboyganu priliko, zasedovati no razpravo, v kateri se je al neki zdavnik, zelo ugledna v pobožna oseba katoliške veroizpovedi. Star je 59 let. Obtožen je bil posilstva nad 19-letnim dekletonom in s tem preloma zakonske zvestobe. Svojo žrtve je najprvo onesvetil in nato izvršil zločin. Na obravnavi se je drenjal toliko radovednežev, da je moral skribeti za red in mir policija. Seveda, akop pride v Sheboygan, akšen Pogorelec, Zaitz, Hoan, edel ali kdo tem podoben, do na zborovanje komaj parcatov ljudi, kati socialistič-

Kar se tiče slik, so nekatere lepe, a v splošnem so propaganda za cerkev. Izjemno naredi le "štajerski bik". Tone Grdino je povabil (oziroma se je sam povabil) v Sheboygan "Klub jugoslovenskih društev", v katerem so menda vse tukajšnje organizacije, razen dveh društev SNPJ., soc. kluba št. 235 in društva "Ameriška Slovenka" JPZS.

Zdaj smo v novem letu. Za delavstvo ni novo v ničemur. Stare borbe za naše ideale se nadaljujejo. Upam, da se bodo letos naši rojaki pričeli še v večjem številu zanimati za svoje interese in se pridružili JSZ. Le s tem bodo vršili svojo dolžnost napram sebi in družbi, da bo enkrat res dobila "srečno v veselo novo leto". — Reporter.

Imenik zastopnikov "Proletarca"

Kdor želi prevzeti zastopstvo za nabiranje naročnikov Proletarca, prodajati Am. družinski koledar, brošure in knjige, naj piše upravnemu, ki bo poslalo potrebne listine in informacije. Na tu priobčene zastopnike apeliramo, naj skušajo ob vsaki ugodni priliki pridobivati naročnike temu listu. Prav zaprav je dolžnost vsakega slovenskega zavednega delavca agitirati za njegovo glasilo Proletar.

Ako je ime kakugega zastopnika v sledenčem seznamu izpuščeno, naj nam sporoti pa bomo imenik radevolje popravili.

CANADA.

Sudbury, Ont.: Frank Stark.

CALIFORNIA.

Los Angeles: Frank Novak.

COLORADO.

Crested Butte: Ant. Slobodnik.

CROATIA.

Pueblo: Fr. Boltezar.

ILLINOIS.

Somerset: Anton Majnik.

Walsenburg in okolica: Frank L. Tomšić.

INDIANA.

Chicago: Frank Zaitz, Fr. Udovich,

Anton Vičič, Charles Pogorelec,

Anton Andraš.

Farmington: John Majdič.

Joliet: John Gerl.

La Salle: Frank Martinjak in Leo Zevnik.

Mascoutah: John Biskar.

Ogleby: Frank Novak.

Panama: Andrew Ilersich.

Peoria: Joseph Mrežar.

Springfield: Jos. Ovca, John Goršek,

Anton Per.

Virden: Fr. Ilersich.

Waukegan in North Chicago: Frances Zakovásek, Martin Jindrich.

KANSAS.

Indianapolis: Frank Skufca.

Arma: Antoš Sular.

Gross: John Sular.

West Mineral: John Marolt.

MICHIGAN.

Detroit: R. Fotočnik, Jos. Klarich,

Peter Kisovec Peter Benedict, Joe Anžiček, Frank Cesec, John Zornik.

MISSOURI.

St. Louis: Anton Nabergoj.

MINNESOTA.

Buhl: Max Martz.

Chisholm: Frank Klun.

Duluth: John Kobi.

Ely: John Teran.

MONTANA.

Red Lodge: K. Erženčík.

NEW MEXICO.

Raton: J. Kopriva.

NEW YORK.

Gowanda: James Dekleva.

Little Falls: Frank Gregorin, Fr. Petrus.

OHIO.

Akron: John Slanovec, Leo Bregar.

Bridgeport: Jos. Snoy.

Barberton: John Jankovich.

Canton: Peter Chufer.

Cleveland: John Krebelj, Anton Jankovich.

Conneaut: Joseph Sedmak.

Girard: John Kosin, John Tancek,

Anton Dobrovolec.

Glencoe: Albin Kravanja.

Forrest: Joseph Jereb.

J. Bergant.

Andy Zlatoper.

k: Nace Žlebergar.

Point: Anton Vehar.

: Jon Lever.

Eugen Prahler.

Eugene Mikul, Fr. Modic.

ni shodi in aktiynosti nas ne zahajajo...

Porota je spoznala omenjega zdravnika krivim in moral plačati deklet \$16,000 odškodnine, njenemu očetu pa \$4,000. Po odsobi je dejal, da bo vložil priziv na višo instanco.

Značilno pri tem je to, da je bil spoznan krivim in obsojen bogataš in da je dobila zaščite in odškodnino hči protartca.

Kakor drugod, so se tudi tukajšnji trgovci pritoževali, da je bil v prošli božični sezoni slab business.

Za preganjanje dolgega časa skrbe različne skupine s plesnimi zabavami in drugimi priredbami. Tudi Tone Grdina nas je prišel zabavati s svojimi sliškami... V običajnem predgovoru je dejal, da se je ameriška prosperiteta zdaj preselila v Jugoslavijo, kjer je ljudstvo zadovoljno in se svobodno pogovarja v svojem jeziku...

Kar se tiče slik, so nekatere lepe, a v splošnem so propaganda za cerkev. Izjemno naredi le "štajerski bik". Tone Grdino je povabil (oziroma se je sam povabil) v Sheboygan "Klub jugoslovenskih društev", v katerem so menda vse tukajšnje organizacije, razen dveh društev SNPJ., soc. kluba št. 235 in društva "Ameriška Slovenka" JPZS.

Zdaj smo v novem letu. Za delavstvo ni novo v ničemur. Stare borbe za naše ideale se nadaljujejo. Upam, da se bodo letos naši rojaki pričeli še v večjem številu zanimati za svoje interese in se pridružili JSZ. Le s tem bodo vršili svojo dolžnost napram sebi in družbi, da bo enkrat res dobila "srečno v veselo novo leto". — Reporter.

EVENTUALLY, WHY NOT NOW?

Reports and Comments

Sidewalks of Detroit

In every issue of Proletarec I scan over its pages to read the progress and activities of our English Division of branch No. 114 JSF. But to my disappointment, few write or contribute articles.

At the last meeting of our English Division, TWENTY NEW MEMBERS JOINED. All young men and women that will seek higher achievement through the Socialist movement than their parents ever reached. This should be easily accomplished since we are afforded better educational institutions.

People that are working consider themselves lucky to have jobs today. A job is something every one is entitled to! Then why consider it luck? It is up to us young comrades to make our own conditions. We have nothing to lose since none of us have anything.

As one of the organizers of the English Division, it pleases me to see such great interest taken by those that joined last meeting and also the ones that promised to join at our next meeting.

Comrade Bill Travnik announced the results of our election in last week's issue of Proletarec. Comrade Math Klarich Jr., secretary for 1932 will have plenty of work to do. He also has charge of the comedy, a part of the English program that will be produced sometime in March.

Albina Mezgec, too, will be kept busy throughout the year. She is our recording secretary. By giving our secretary and other officers full cooperation we should grow into a strong political club, one that will be widely recognized.

The English program will also consist of a Slovene drama "Grobovi bodo izpregorovili", directed by Frank Cesen. This play was staged in Cleveland on Thanksgiving Day 1930 and made a very good impression upon the audience. It will now be played by a young group and should prove to be even more interesting. The date for this entertainment will be announced soon.

Not so long ago comrade Benedict made this suggestion: "Why not rent a vacant building where we can hold our 'domaća zabava', meetings, club gatherings, card parties and what not?" This idea went over big with our members. Plans are being made with all lodges, clubs and all Slovene organizations as to whether we want a place we can call our own as long as we pay rent. With so many empty buildings and our treasury none too strong, a plan of economy such as the above should be carried through. Discuss it at your meetings.

Xmas was just another holiday. It came and went, just as 1931 left to be replaced by the new year 1932. Many people were glad to see the old year pass out, hoping the new year will bring better times. But conditions will not improve unless the people thru organized efforts demand a change of the system that breeds this disease.

As one of the organizers of the English Division, it pleases me to see such great interest taken by those that joined last meeting and also the ones that promised to join at our next meeting.

Comrade Bill Travnik announced the results of our election in last week's issue of Proletarec. Comrade Math Klarich Jr., secretary for 1932 will have plenty of work to do. He also has charge of the comedy, a part of the English program that will be produced sometime in March.

Albina Mezgec, too, will be kept busy throughout the year. She is our recording secretary. By giving our secretary and other officers full cooperation we should grow into a strong political club, one that will be widely recognized.

The English program will also consist of a Slovene drama "Grobovi bodo izpregorovili", directed by Frank Cesen. This play was staged in Cleveland on Thanksgiving Day 1930 and made a very good impression upon the audience. It will now be played by a young group and should prove to be even more interesting. The date for this entertainment will be announced soon.

Not so long ago comrade Benedict made this suggestion: "Why not rent a vacant building where we can

hold our "domaća zabava", meetings, club gatherings, card parties and what not?" This idea went over big with our members. Plans are being made with all lodges, clubs and all Slovene organizations as to whether we want a place we can call our own as long as we pay rent. With so many empty buildings and our treasury none too strong, a plan of economy such as the above should be carried through. Discuss it at your meetings.

Xmas was just another holiday. It came and went, just as 1931 left to be replaced by the new year 1932. Many people were glad to see the old year pass out, hoping the new year will bring better times. But conditions will not improve unless the people thru organized efforts demand a change of the system that breeds this disease.

As one of the organizers of the English Division, it pleases me to see such great interest taken by those that joined last meeting and also the ones that promised to join at our next meeting.

Comrade Bill Travnik announced the results of our election in last week's issue of Proletarec. Comrade Math Klarich Jr., secretary for 1932 will have plenty of work to do. He also has charge of the comedy, a part of the English program that will be produced sometime in March.

Albina Mezgec, too, will be kept busy throughout the year. She is our recording secretary. By giving our secretary and other officers full cooperation we should grow into a strong political club, one that will be widely recognized.

The English program will also consist of a Slovene drama "Grobovi bodo izpregorovili", directed by Frank Cesen. This play was staged in Cleveland on Thanksgiving Day 1930 and made a very good impression upon the audience. It will now be played by a young group and should prove to be even more interesting. The date for this entertainment will be announced soon.

Not so long ago comrade Benedict made this suggestion: "Why not rent a vacant building where we can

hold our "domaća zabava", meetings, club gatherings, card parties and what not?" This idea went over big with our members. Plans are being made with all lodges, clubs and all Slovene organizations as to whether we want a place we can call our own as long as we pay rent. With so many empty buildings and our treasury none too strong, a plan of economy such as the above should be carried through. Discuss it at your meetings.

Xmas was just another holiday. It came and went, just as 1931 left to be replaced by the new year 1932. Many people were glad to see the old year pass out, hoping the new year will bring better times. But conditions will not improve unless the people thru organized efforts demand a change of the system that breeds this disease.

As one of the organizers of the English Division, it pleases me to see such great interest taken by those that joined last meeting and also the ones that promised to join at our next meeting.

Comrade Bill Travnik announced the results of our election in last week's issue of Proletarec. Comrade Math Klarich Jr., secretary for 1932 will have plenty of work to do. He also has charge of the comedy, a part of the English program that will be produced sometime in March.

Albina Mezgec, too, will be kept busy throughout the year. She is our recording secretary. By giving our secretary and other officers full cooperation we should grow into a strong political club, one that will be widely recognized.

The English program will also consist of a Slovene drama "Grobovi bodo izpregorovili", directed by Frank Cesen. This play was staged in Cleveland on Thanksgiving Day 1930 and made a very good impression upon the audience. It will now be played by a young group and should prove to be even more interesting. The date for this entertainment will be announced soon.

Not so long ago comrade Benedict made this suggestion: "Why not rent a vacant building where we can

hold our "domaća zabava", meetings, club gatherings, card parties and what not?" This idea went over big with our members. Plans are being made with all lodges, clubs and all Slovene organizations as to whether we want a place we can call our own as long as we pay rent. With so many empty buildings and our treasury none too strong, a plan of economy such as the above should be carried through. Discuss it at your meetings.

A Yugoslav Weekly
Devoted to the Interest
of the Workers.

Official Organ of
Yugoslav Federation, S. P.

PROLETARE

OUR AIM:
EDUCATION,
ORGANIZATION,
CO-OPERATIVE,
COMMONWEALTH

VOL. XXVII.

NO. 1269.

Published Weekly at 3639 W. 26th St.

CHICAGO, ILL. JANUARY 7, 1932.

Telephone: Rockwell 2864.

AS TO PUBLIC EMPLOYEES

A press report goes the rounds to the effect that one person in every nine in gainful employment is engaged in public service, and that this makes high taxes.

We do not know as to the accuracy of the figures, but would like to ask what about the late war as an element in high taxes? It caused more expenditure than a number of years of normal expense.

And what about taking into the public control some of the services which pay their own way? If there are so many persons working for the public, the remedy is to have more of them work for the public.

By which we mean that the public—nation, states, local communities—ought to own industries and run them.

The public should own and operate railroads, the telegraph lines, the telephones, the banks, the power and light utilities, the coal mines, the steel industry, all of the monopolized industries.

It would then have many income paying properties. It could pay high wages, work the men and women short hours, and retain enough money to cut out the taxes almost completely.

It should, of course, maintain taxes—and make them high—on large incomes and inheritances; but the taxes on small homes and farms could be abolished entirely.

—The Milwaukee Leader.

A NOTE ON DEMOCRACY

In a recent debate a Communist representing one of the four groups into which American Communism is split made a statement regarding democracy that is common among superficial people. He is reported as saying that "democracy is only a phase of capitalist rule." With the gusto of a Podsnap a vast cargo of economic and labor history is waved aside by our Communist.

What we call democracy is not the creation of the capitalist class. It is the result of long and bitter struggles by the workers within the capitalist system and represents concession after concession wrung from the ruling classes. Often the working class took advantage of quarrels between the two classes to get concessions from one or the other.

But independent of all this is the fact that the modern working class made its own independent fight for democracy—for the suffrage, for organization into trade unions, for abolishing special qualifications for office holding, wiping out conspiracy laws, imprisonment for debt, and so on. There were many cases where workers in this and other nations went to prison in fighting for these concessions.

If one consults the history of the United States alone he will observe how shallow is this theory of the Communist. For example, the state constitutional conventions in the East, beginning in the second decade of the nineteenth century, were forums in which ruling classes fought bitterly against the extension of the suffrage. In New York State it was the landed magnates of the Hudson and Mohawk valleys who fought to the last ditch against suffrage concessions. In Massachusetts it was the rising mill-owning class that opposed, but in both cases they yielded something in each convention.

Democracy is by no means the perfect thing some assume it to be and it can never be satisfactory in a society with a ruling class owning the means of production and distribution, but it is the best that can be obtained by the working class in this society and it is our job to fight for its further extension, not to waive it aside. Moreover, it is a shallow mind that ignores the history the workers made in wringing concessions from the ruling classes. It concedes to the capitalist class something it does not deserve and deprives the working class of its fighting traditions and achievements.—J. O. in The New Leader.

A DOG'S LIFE

Simply because many a dog in a rich man's household enjoys a more satisfactory life than the working man through whose industry the good fortune of both the dog and the dog's master are made possible—it does not logically follow that the correct way for the working man to achieve some measure of security and comfort in life is to emulate the cringing, fawning, subservient attitude of the dog. It is the laborer's right to demand the good things of life without making servile gestures toward anyone. He need but assert himself collectively.—The New Era.

HONEST ADVERTISING!

"Not worth the paper it's printed on" is the way Viking Press heralds its new book "Sex You," which contains reprints of recent prophecies by such lights as Coolidge, Hoover, Ford, Schwab and Rockefeller.

SEARCHLIGHT

By
DONALD
J.
LOTRICH

A wonderful crowd had a wonderful time at the New Years Eve party of club No. 1 JSF., Dec. 31. The lower hall of the Lawndale Masonic Temple was jammed. Young folks were especially prominent however, the elders were there in full number. And what a disposition; everybody merry and ready to shoot out the old year with the proper greetings for the new. From early night until early morning the friendly spirit prevailed so that Proletaires will realize a fair sum of money as a result. Just cast a sight of regret if you weren't there and make up your mind to be there next year.

Another Socialist affair came to a marvelous conclusion when the Forward-Cook County Socialist Mask Ball had an attendance of over 4000 people last Saturday. The entire committee worked diligently and were rewarded with a splendid victory for their efforts that brought about this remarkable success and a sign of the revival of party activities. People of all nationalities were represented including members of our organization. A fair sum will now be at the disposal of the Cook County organization for agitation and organization work. If we are to judge from these two affairs the new year bids well for our movement.

Down in bloody Kentucky they are getting fiercer every day. They have been keeping the miners in desperation for all these years. Now it has come so far that they are jailing respectable organizers. The judges are so supreme that reporters are being persecuted for writing and reporting the progress of the trials and conditions. It's not safe to live there. It's not safe to visit there. It is less safe to be a union miner in Kentucky. Capitalism is so powerful and the workers so unorganized that the spotlight of injustice is turned upon Kentucky.

Our young Comrades from Detroit are to be complimented and encouraged upon the fine progress they are making in enrolling new Socialists. The recent intercity debate has been a huge success not only in the sense of argument, attendance and satisfaction, but also because of its agitational and member getting value. Some of our other clubs should follow the example of the Detroit-Chicago Comrades. Conditions are, too say it mildly, dangerously bad in Detroit, as bad, if not worse, than in Johnstown, Cleveland and Milwaukee. The depression should not hold back such needed exchanges however. A great deal of sacrifice is needed to perpetuate this work of ours. The workers are sacrificing everything they have for capitalism, they should turn a little of it to their own ranks.

Milwaukee's Comrades should be especially active now because the Socialist group in office has made so many advancements that the Yugoslav Comrades should know about them. It is necessary indeed, that they take active part in the work of the Milwaukee Socialist organization, just as our young folks are working with the Cook County organizations and the Detroit Comrades with their Central Committee, but it is also very desirable that they carry on thru the Yugoslav Federation and Proletarec. If our next convention shall be held in Milwaukee the young Comrades will be obligated to take some of the leading roles and unless they are active continuously and watch the developments they may be handicapped.

Time and again the Chicago Tribune ridicules the administration of Milwaukee and the Senators and Representatives of Wisconsin. Seldom does the Tribune fail to attack any proposed or accepted measure of Milwaukee or Wisconsin. Yet, Milwaukee is the shining star among all large municipalities and Wisconsin the most progressive State in the Union. What is more, the Tribune cannot account for it and generally dodges reports from Milwaukee and Wisconsin. Of course the Tribune hates to pass out the good news, for, well they know that the Tribune's power would soon diminish were Chicago and Illinois to administer their public obligations as does Milwaukee and Wisconsin. The Tribune wants Chicago to be what it is. It knows well that neither the Democrats nor Republicans have ever been able to run the city without graft or corruption. It knows well that the Socialists would manage efficiently and honestly. But the Tribune is a capitalist establishment working for the continuance of this

robbing system and they fear the day when the Socialists would become strong enough to take over the management and give the rotten capitalist system a boot. That's why they do not work to get an honest administration in Chicago, down by the mighty Tower.

What a mess has been uncovered in the trial of the Sanitary District of Chicago. Politicians spending and throwing away public funds as if it were but scratch paper. And now, soon, a decision is to be given. A decision that can never be too severe. But what can we expect? If we may make predictions they shall be mighty technical and either discharge the defendants or give them mild sentences. These scoundrels deserve severe penalties and the judges should make them examples for others.

Capitalists and big business fear the success of the Russian experiment and it must not succeed. At least, say prominent American men of money. You can be assured that they are doing their damnest to stop Russia, at any cost even with the price of millions of lives. That's the talk that's going around in circles of rich people, business and pleasure clubs. Stop Russia is the topic, but we hope Russia is so far advanced that nothing will ever stop them. It's well for us to know what Capitalism is chattering about.

Patriotism

Courage is believed to be a very necessary quality for the soldier but there is a story of a private who ran at the first shot, and declared himself to be braver than those who faced the battle.

Pat was unmercifully laughed at for his cowardice by the whole regiment, but he was equal to the occasion.

"Run, is it?" he repeated scornfully. "Faith, an' I didn't, nayther. I just observed the general's express orders. He told us 'Strike for home and yer country,' and I struck for home."

"Thim what struck for their country is there yet."

All Work, No Play

"For ten years, ten long years," cried the writer, "I have been writing this drama, changing a word here and a line there, working on it until my fingers were cramped and aching, my brains and my body weary from the toil."

"Too bad, too bad," the producer murmured. "All work and—no play."

In Cleveland there are now four JSF branches. The latest one was organized in West Park. Comrades Louis Zorko,

Our Doings Here and There

By JOHN RAK

Last Saturday the Ashland Auditorium was filled to the capacity with people attending the Masquerade Ball which was sponsored by the Forward, a Jewish daily newspaper, for the Socialist Party of Cook county. Hundreds of members from different branches and federations were present—about 4,000 in all. Several Bohemian comrades in costumes took part in the program. A colored chorus of about 50 male and female voices sang several numbers and many other events were to be staged but due to the noise that prevailed further entertainment was impossible. Many beautiful costumes were seen and pantomimes given by the women's circle of the party and YPSL were displayed.

The Detroit English Division of branch No. 114 JSF made a remarkable increase in membership at their last meeting. Twenty new members joined. At their December meeting they elected a large staff of committees and all predictions now show that they will have plenty of activities in Detroit. Our young comrades in Barberston are also boasting up their membership as can be seen from the latest article by Frances Bregar. Such gains should inspire the rest of us to do the same for our branches.

Our own affair, the New Year Eve dance held at the Lawndale Masonic Temple, was also a big success. The hall was filled with people who enjoyed themselves till 3 in the morning. Among the crowd we were pleased to see many of our old timers. The young folks were also represented in good numbers and enjoyed themselves as did everyone else.

At the next regular meeting of the English Division of branch No. 1 to be held Thursday, January 14, comrade John Kopach will lecture on Socialism. For the interest of all members we appeal that you be present at this meeting and participate in the discussion that will follow. Other important business will be to ballot for one of the three cities: Cleveland, Milwaukee and Canonsburg at which our convention is to be held. The committee for the English program to be staged the latter part of March will also outline their plans.

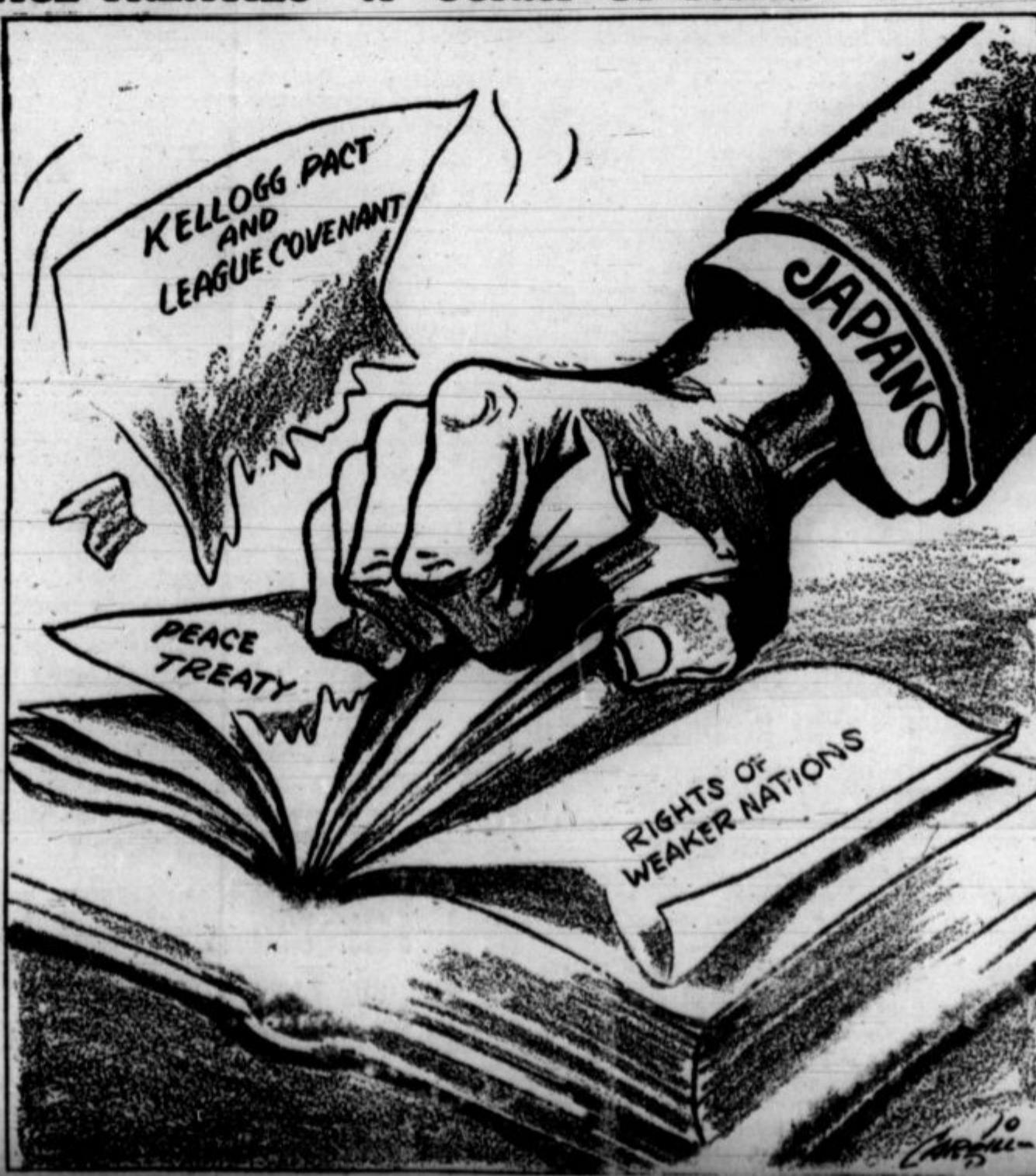
In West Allis, Wis., our comrades and friends will make merry on Saturday February 20. Branch No. 180 JSF will on that night sponsor a social and dance and cordially invites the public.

Wrong Number

The motorist had had an accident with his light car on a country road. He limped painfully to a telephone box and called up the nearest garage. "Hello," said he, "I've turned turtle. Can you do anything for me?"

"I'm afraid not," came the sweet feminine reply. "You've got the wrong number. What you want is the zoo."

PEACE TREATIES—A "SCRAP OF PAPER" AS USUAL

The Damning Contrasts

Riches and Poverty Belie National Ideals

By JAMES H. MAURER

The United States is the richest country on earth, and yet face-to-face with bankruptcy. Individuals are loaded down with notes and mortgages.

Townships and counties are loaded down with bonds.

Cities and boroughs are loaded down with bonds.

Most of the States hopelessly in debt and the Federal Government engulfed with financial obligations, yet daring not touch the fabulous fortunes of the rich through increased taxation.

Increased taxes and decreased wages.

All branches of agriculture financially bankrupt.

Organized labor morally bankrupt.

American statesmanship bankrupt at hopeless.

Between seven and eight million men and women suffering from enforced idleness. Thirty million mothers, wives and children suffering for the bare necessities of life. Millions more working short time and living from hand to mouth. And 80 per cent of those who have jobs have suffered wage reductions.

Foreclosures and sheriff sales of workers' homes which represent the savings of a life time.

Other workers evicted from miserable shacks and tenement houses.

And this is the situation which exists today in the United States, the richest nation on earth.

Where those who produce nothing own everything, and those who produce everything own nothing.

Where the right to work is not only lawful but sacred for a strike-breaking scab, whom the powers of the government protect, but where for those suffering from enforced idleness there is no law or protection.

A Nation that has no money to spend to feed the peace time victims of unemployment, but squanders billions for war purposes.

A Nation where 500 of its citizens have annual incomes of from one million to ten million dollars, while thirty million of its citizens are underfed.

A Nation where property is held to be more sacred than human life, especially if the life is that of a worker on strike.

A Nation where hypocrisy is honored and honest convictions frowned upon.

A Nation where the highest court in the land ordered stolen property worth millions returned to the government from whom it was stolen, but found the thief not guilty of stealing it.

A Nation that has more lynchings, murders, suicides and robberies in one year than all the nations of Europe combined had in ten years.

And this Nation, the United States of America, boasts of being a God-fearing Christian Nation, where capitalism is enjoying its highest development, "where liberty and justice reign supreme."

What blasphemy!

Our statesmen offer no remedy for these conditions; nor do I expect that they ever will, because no relief for the oppressed has yet been offered by those who are the oppressors.

The only hope for the workers is that they must emancipate themselves, they must not expect their exploiters to get off their backs. We must sink our narrow prejudices, no matter what race, creed or color. As exploited workers we must stand shoulder to shoulder in one solid body use our political power by voting the Socialist ticket which stands for the emancipation of our class, the workers.

The Grand Finale

Then the time came when one automatic machine turned out all the automatic machines that did all the work of the world, and there was nothing for the great captain of industry who owned all that machinery to do but clip coupons with an automatic coupon-clipping machine and stack them in big piles with an automatic coupon stacker, which was very nice. But one day the great captain of industry fell asleep watching the automatic coupon stacker, and when he woke up, he found himself buried under a great mountain of coupons, which wasn't nice at all because there was nobody left to dig him out. Thus ended the age of invention and discovery.—The American Guardian.

Aiding the Enemy

Millions of newspapers definitely hostile circulate every day because they are bought by men who have not yet acquired the habit of giving their money on a friend instead of a